

Nr 206.

Ankom till riksdagens kansli den 23 maj 1939 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till avlöningar vid de allmänna läroverken m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

I propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1939/40 har Kungl. Maj:t (åttonde huvudtiteln, punkterna 119, 121, 123, 142, 146, 171, 183, 189 och 199 av det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1939) föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som bleve riksdagen förelagd, för budgetåret 1939/40 beräkna

dels till Högre lärarinneseminarier: Avlöningar ett förslagsanslag av 430,000 kronor;

dels till Högre lärarinneseminarier: Omkostnader ett förslagsanslag av 44,200 kronor;

dels till Allmänna läroverken: Avlöningar ett förslagsanslag av 26,450,000 kronor;

dels till Allmänna läroverken: Bidrag till ljus- och vedkassorna m. m. ett förslagsanslag av 400,000 kronor;

dels till Folkskoleseminarier: Avlöningar ett förslagsanslag av 2,450,000 kronor;

dels till Folkskoleseminarier: Omkostnader ett förslagsanslag av 220,000 kronor;

dels till Småskoleseminarier: Avlöningar ett förslagsanslag av 540,000 kronor;

dels till Småskoleseminarier: Omkostnader ett förslagsanslag av 68,000 kronor;

dels till Nomadskolor: Avlöningar ett förslagsanslag av 122,000 kronor;

dels till Läroanstalter för blindas: Avlöningar ett förslagsanslag av 280,000 kronor;

dels till Läroanstalter för blindas: Omkostnader ett förslagsanslag av 217,000 kronor;

dels till Vårdanstalten i Lund för blindas med komplicerat lyte: Avlöningar ett förslagsanslag av 96,000 kronor;

dels till Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Omkostnader ett förslagsanslag av 153,000 kronor;

dels till Läroanstalter för dövstumma: Avlöningar ett förslagsanslag av 1,090,000 kronor;

dels till Tekniska läroverk: Avlöningar ett förslagsanslag av 1,200,000 kronor;

dels till Tekniska läroverk: Omkostnader ett förslagsanslag av 104,500 kronor;

dels till Tekniska läroverk: Materiel, böcker m. m. ett reservationsanslag av 79,400 kronor;

dels ock till Tekniska läroverk: Stipendier ett anslag av 10,500 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en den 3 mars 1939 dagtecknad proposition (nr 211), under återopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för sistnämnda dag, föreslagit riksdagen att

1. besluta, att de nuvarande högre allmänna läroverken för flickor skola från och med budgetåret 1939/40 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer, successivt omorganiseras i huvudsaklig överensstämmelse med vad av departementschefen i ovannämnda statsrådsprotokoll för den 3 mars 1939 angivits, under förutsättning att vederbörande kommuner åtaga sig att tillhandahålla erforderliga undervisningslokaler jämte inredning och möbelutrustning samt bostäder åt rektorerna eller motsvarande kontant ersättning;

2. besluta, att å Södermalm i Stockholm skall från och med budgetåret 1939/40 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer, successivt upprättas ett högre allmänt läroverk för flickor med fyrklassig realskola och fyraårigt latin- och realgymnasium, under förutsättning att Stockholms stad *dels* åtager sig att tillhandahålla erforderliga undervisningslokaler, som av Kungl. Maj:t godkännas, jämte inredning och möbelutrustning samt bostad åt rektor eller motsvarande kontant ersättning, *dels ock* förpliktar sig att bidra till bestridande av de utgifter, som åvila biblioteks- och materielkassan samt ljus- och vedkassan vid läroverket, med ett engångsanslag under första året av läroverkets verksamhet av minst 13,000 kronor;

3. besluta, att nya elementarskolan i Stockholm skall från och med budgetåret 1939/40 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer, successivt ombildas till högre samläroverk under förutsättning, att Stockholms stad åtager sig att tillhandahålla erforderliga undervisningslokaler, som av Kungl. Maj:t godkännas, jämte inredning och möbelutrustning samt bostad åt rektor eller motsvarande kontant ersättning;

4. besluta, att vid högre allmänna läroverket å Kungsholmen i Stockholm skall från och med budgetåret 1939/40 eller den senare tidpunkt,

Kungl. Maj:t bestämmer, successivt omorganiseras i huvudsaklig överensstämmelse med vad av departementschefen i ovannämnda statsrådsprotokollet för den 3 mars 1939 angivits;

5. besluta, att vid högre latinläroverket å Norrmalm i Stockholm skall från och med budgetåret 1939/40 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer, successivt upprättas ett fyraårigt realgymnasium vid sidan av det nuvarande latingymnasiet;

6. besluta, att högre latinläroverket och högre realläroverket i Göteborg skola från och med budgetåret 1939/40 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer, successivt omorganiseras i huvudsaklig överensstämmelse med vad av departementschefen i ovannämnda statsrådsprotokoll för den 3 mars 1939 angivits, under förutsättning att Göteborgs stad förpliktar sig att, såvitt angår de nya linjerna vid ifrågavarande läroverk, tillhandahålla erforderliga undervisningslokaler jämte inredning och möbelutrustning samt bostäder åt rektorerna eller motsvarande kontant ersättning;

7. godkänna av departementschefen förordad personalförteckning för högre lärarinneseminariet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40;

8. godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för högre lärarinneseminariet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40;

9. till Högre lärarinneseminariet: Avlöningar för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 433,800 kronor;

10. till Högre lärarinneseminariet: Omkostnader för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 44,300 kronor;

11. godkänna av departementschefen förordad personalförteckning för de allmänna läroverken, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40;

12. bemyndiga Kungl. Maj:t att — utan hinder av sagda personalförteckning — tills vidare under budgetåret 1939/40, då för realskolestadiet avsedd ordinarie ämneslärarbefattning vid samläroverk skall tillsättas, besluta, huruvida befattningen skall kungöras ledig såsom adjunktsbefattning eller ämneslärarinnebefattning;

13. godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för de allmänna läroverken, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40;

14. till Allmänna läroverken: Avlöningar för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 26,440,000 kronor;

15. till Allmänna läroverken: Bidrag till ljus- och vedkassorna m m. för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 420,000 kronor, därav högst 15,000 kronor må, efter Kungl. Maj:ts beprövande, användas såsom bidrag till nedbringande för samtliga lärjungar av avgifterna till nämnda kassor i sådana fall, då berörda avgifter kunna anses alltför tyngande;

16. godkänna av departementschefen förordad personalförteckning för folkskoleseminarierna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40;

17. godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för folkskoleseminarierna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40;

18. till Folkskoleseminarier: Avlöningar för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 2,400,000 kronor;

19. till Folkskoleseminarier: Omkostnader för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 223,600 kronor;

20. godkänna av departementschefen förordad personalförteckning för småskoleseminarierna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40;

21. godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för småskoleseminarierna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40;

22. till Småskoleseminarier: Avlöningar för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 520,000 kronor;

23. till Småskoleseminarier: Omkostnader för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 81,000 kronor;

24. godkänna av departementschefen förordad personalförteckning för nomadskolorna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40;

25. godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för nomadskolorna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40;

26. till Nomadskolor: Avlöningar för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 125,300 kronor;

27. godkänna av departementschefen förordad personalförteckning för läroanstalterna för blinda, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40;

28. godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för läroanstalterna för blinda, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40;

29. till Läroanstalter för blinda: Avlöningar för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 282,400 kronor;

30. till Läroanstalter för blinda: Omkostnader för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 200,500 kronor;

31. godkänna av departementschefen förordad personalförteckning för vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40;

32. godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40;

33. till Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Avlöningar för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 98,700 kronor;

34. till Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Omkostnader för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 155,700 kronor;

35. godkänna av departementschefen förordad personalförteckning för läroanstalterna för dövstumma, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40;

36. godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för läroanstalterna för dövstumma, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40;

37. till Läroanstalter för dövstumma: Avlöningar för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 1,119,500 kronor;

38. godkänna av departementschefen förordad personalförteckning för de tekniska läroverken, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40;

39. godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för de tekniska läroverken, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40;

40. till Tekniska läroverk: Avlöningar för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 1,181,000 kronor;

41. till Tekniska läroverk: Omkostnader för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 104,500 kronor;

42. till Tekniska läroverk: Materiel, böcker m. m. för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 78,500 kronor;

43. till Tekniska läroverk: Stipendier för budgetåret 1939/40 anvisa ett anslag av 10,500 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehåft dels en inom andra kammaren av herrar *K. Mäler* och *N. V. Sandström* väckt motion (II: 402), vari hemställts, att riksdagen vid besvarandet av förevarande proposition nr 211 ville beakta vad i motionen anförts;

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *J. Bergman* (I: 264) och den andra inom andra kammaren av herr *E. Åqvist* (II: 421), vari hemställts, att riksdagen, vid huvudsakligt bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 211 i övrigt, måtte besluta sådan ändring i organisationen av de högre allmänna läroverken för flickor att senast från och med höstterminen 1941 vid vart och ett av dem öppnas möjlighet att få välja femårig realskollinje;

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *H. Nordenson* (I: 77) och den andra inom andra kammaren av herr *I. Anderson* (II: 125), vari hemställts, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t begära utredning om tillhandahållande genom statens försorg av undervisning för fyllnadsprövande efter studentexamen, antingen genom upprättande av ett statens läroverk för partiell studentexamen eller genom kvällsundervisning vid vissa läroverk eller på annat sätt;

dels en inom andra kammaren av herr *Å. Holmbäck* väckt motion (II: 348), vari hemställts, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t begära utredning om minskning av arbetsbördan för lärjungarna i realskolan och framläggande för riksdagen på denna utredning fotade förslag;

dels ock en inom första kammaren av herr *H. Nordenson* väckt motion (I: 251), vari hemställts, att riksdagen ville bevilja det av skolöverstyrelsen för budgetåret 1939/40 begärda anslaget av 9,540 kronor för två extra adjunktstjänster, motsvarande ett behov av mellan 40 och 50 veckotimmars undervisning å gymnasialstadiet, såsom ersättning för den undervisning, varifrån institutionsföreståndare bör frigöras vid sådana tillfällen, då ny- eller ombyggnad av läroverksinstitutioner äger rum.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för nämnda, motionsvis gjorda yrkanden, hänvisas — i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan — till motionerna II: 402, I: 264, I: 77, II: 348 och I: 251.

I. Inledning.

Departementschefen har inledningsvis omnämnt vissa på *Kungl. Maj:ts prövning beroende förslag till organisationsändringar*, vilka icke nu föranlett förslag till riksdagen; dessa innebära enligt propositionen i korthet följande:

Stadsfullmäktige i Sollefteå och i Örnsköldsvik hava anhållit, att Kungl. Maj:t måtte förelägga riksdagen förslag om inrättande av statliga gymnasier i dessa städer. Liknande framställningar föreligga jämväl beträffande Ludvika, Karlshamn, Avesta och Arvika. I utlåtande den 5 december 1938 har skolöverstyrelsen berört dessa framställningar och därvid förklarat, att — därest några av nämnda städer skulle av Kungl. Maj:t anses böra nu ifrågakomma till erhållande av statligt gymnasium — överstyrelsen ville framhålla endera Sollefteå och Örnsköldsvik i Västernorrlands län, därefter Ludvika i Kopparbergs län och i tredje rummet den andra av de båda västernorrländska städerna såsom de städer, vilka syntes i berörda avseende böra i första hand tillgodoses, varvid överstyrelsen, ehuru med någon tvekan, ansåge sig böra giva Sollefteå ett visst företräde framför Örnsköldsvik. I första hand hemställde överstyrelsen emellertid, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa en snar utredning av frågan, huruvida och i vilken utsträckning en utvidgning av landets nuvarande gymnasieorganisation borde ske, varvid hänsyn jämväl borde tagas till andra orter än sådana, från vilka inkommit ansökan om upprättande av statsgymnasier.

Styrelsen för Lycksele kommunala mellanskola har på uppdrag av kommunalfullmäktige i Lycksele köping hemställt, att nämnda skola måtte ombildas till statlig samrealskola. Över denna framställning hava utlåtanden avgivits bland annat av den inom ecklesiastikdepartementet tillkallade sakkunnige för utredning rörande frågan om fortsatt förstatligande av kommunala mellanskolor, vilken därvid framhållit, att, därest åtgärder i riktning mot ett förstatligande av kommunala mellanskolor ansåges böra vidtagas, nämnda kommunala mellanskola syntes i främsta rummet böra komma i åtanke samt att på grund därav hinder ej syntes böra möta att i detta fall för riksdagen framlägga förslag till ett förstatligande utan att avvakta slutförandet av den honom anförtrodda utredningen. Skolöverstyrelsen har förklarat sig vara av samma uppfattning.

Departementschefen har framhållit, att det knappast vore av omständigheterna påkallat att — såsom överstyrelsen ifrågasatt — till allmän utredning hänskjuta frågan, huruvida och i vilken utsträckning en utvidgning

av landets nuvarande gymnasieorganisation borde ske. I propositionen nr 90/1938 hade samma fråga berörts, och därvid hade departementschefen uttryckt den meningen, att tillräckliga skäl icke för närvarande föreläge att föreslå Kungl. Maj:t en omprövning av denna art, och utgått från att frågan om ändringar i den nuvarande organisationen borde från fall till fall underkastas prövning. Riksdagen hade icke framställt någon erinran mot denna uppfattning.

För ett förstatligande av kommunala mellanskolan i Lycksele hade, såvitt departementschefen kunde nu bedöma, anförts övertygande skäl. Departementschefen ansåge sig emellertid böra förorda ett uppskov med frågans bedömande, till dess resultatet föreläge av den pågående utredningen rörande frågan om fortsatt förstatligande av kommunala mellanskolor; då denna utredning enligt årets berättelse om vad i rikets styrelse sedan sista lagtima riksdags sammanträde sig tilldragit beräknades kunna slutföras under år 1939, kunde frågan om förstatligande av nämnda skola alltså under den allra närmaste framtiden i ett vidare sammanhang upptagas till förnyad prövning.

Även vissa av de i övrigt framställda förslagen vore enligt departementschefens förmenande av natur att böra inom den närmaste framtiden tillgodoses. Särskilt starkt motiverade syntes departementschefen förslagen om upprättande av statliga gymnasier i Örnsköldsvik och Ludvika. Han vore emellertid icke beredd att i detta sammanhang framlägga förslag i dessa hänseenden med hade för avsikt att ånyo anmäla dessa frågor i så god tid, att de kunde bedömas i samband med frågan om anslag för budgetåret 1940/41 till de allmänna läroverken.

I *motionen II: 402* anføres i anslutning till departementschefens nyssberörda uttalande angående framställningarna om inrättande av statliga gymnasier i Örnsköldsvik och Ludvika bland annat:

Om riksdagen skulle lämna detta departementschefens uttalande utan någon erinran, torde detta vid den fortsatta prövningen av ifrågavarande spörsmål kunna tolkas såsom ett riksdagens instämmande uti att förslagen om upprättande av gymnasier på dessa av departementschefen nämnda platser äro särskilt starkt motiverade. För att förebygga en sådan fortsatt behandling av spörsmålet ha motionärerna velat erinra om att starka skäl anförts för upprättande av gymnasier jämväl på andra orter, och att med hänsyn härtill frågan om förläggningen av nya gymnasier och i vilken ordning de skola upprättas från riksdagens sida bör hållas öppen intill dess propositioner i nämnda avseenden föreligga.

Motionärerna säga sig gärna vilja vitsorda, att starka skäl anförts för att gymnasier upprättas i Örnsköldsvik och Ludvika. De framhålla emellertid, att starka skäl jämväl anförts för inrättande av ett gymnasium i Sollefteå. Skolöverstyrelsen, vilken verkställt en noggrann prövning av de olika framställningarna om utvidgad läroverksorganisation, har, anförda motionärerna vidare, kommit till den uppfattningen, att starkare skäl anförts för upprättande av ett gymnasium i Sollefteå än för någon annan ort, varifrån

liknande framställning gjorts. Skolöverstyrelsen konstaterar sålunda, att Sollefteå samrealskola för närvarande är landets största, att Örnsköldsvik i det hänseendet kommer i fjärde rummet och Ludvika i tjugoandra rummet. Skolöverstyrelsen konstaterar vidare, att lärjungeunderlaget för ett gymnasium i Sollefteå för närvarande är 450, medan motsvarande tal för Örnsköldsvik är 290. Skolöverstyrelsen konstaterar slutligen, att lärjungeantalet i avgångsklassen vid Sollefteå samrealskola för närvarande är 70, medan motsvarande tal för Örnsköldsviks samrealskola är 39. Dessa uppgifter anförs här icke som argumentering för att blivande gymnasier skola upprättas här eller där, utan allenast för att visa, att starka skäl anförts jämväl för andra orter än de av departementschefen nämnda. Det kan under sådana förhållanden enligt motionärernas mening icke vara rimligt, att riksdagen i ärendets nuvarande läge skulle, genom att lämna departementschefens uttalande utan erinran, måhända binda sin fria prövningsrätt för det tillfälle, då proposition om upprättande av nya gymnasier föreligger. Vid den tidpunkten bör riksdagen ha alla möjligheter att till förutsättningslös prövning upptaga också de skäl, som anförs för upprättande av gymnasier även på andra orter än av departementschefen nu nämnda.

Motionärerna hemställa därför, att riksdagen vid besvarandet av propositionen nr 211 ville beakta vad av dem anförts.

Utskottet.

Såsom av ovan lämnade redogörelse framgår, har departementschefen inledningsvis erinrat om vissa på Kungl. Maj:ts prövning beroende framställningar om inrättande av nya statliga gymnasier på icke mindre än sex olika orter. Enligt vad utskottet har sig bekant, torde det kunna förväntas, att framställningar i angivna syfte komma att ingivas även från ett flertal andra håll. Det skulle utan tvivel vara av värde, om vid den förestående bedömningen av de särskilda framställningar, som sålunda redan inkommit eller äro att förvänta, en utredning föreläge, som utvisade, såväl å vilka orter behov av nya statliga gymnasier för närvarande vore för handen ävensom den struktur dessa gymnasier med hänsyn till på frågan inverkan förhållanden syntes böra erhålla, som ock den ordning, i vilken en successiv utvidgning av gymnasieorganisationen lämpligen borde ske. Utskottet anser det fördenskull befogat, att den av skolöverstyrelsen i dess ovannämnda utlåtande av den 5 december 1938 begärda utredningen rörande ifrågavarande spörsmål kommer till stånd och bedrivs med största möjliga skyndsamt.

Departementschefen har med hänsyftning på de ovanberörda framställningarna framhållit, att förslagen om upprättande av statliga gymnasier i Örnsköldsvik och Ludvika syntes honom särskilt starkt motiverade. I motionen II: 402 påpekas, att starka skäl anförts jämväl för andra orter än dessa. Med anledning av vad sålunda anförts vill utskottet framhålla, att utskottet givetvis icke i sakens nuvarande läge är berett att taga ställning till frågan om företräde i förevarande avseende för den ena eller andra orten.

Med vad utskottet sålunda anfört torde motionen II: 402 få anses besvarad.

II. Ändringar i läroverksorganisationen.

Omorganisation av de nuvarande högre allmänna läroverken för flickor.

För närvarande finnas fem högre allmänna läroverk för flickor, nämligen i *Stockholm, Göteborg, Malmö* och *Hälsingborg*, vilka inrättats genom beslut av 1927 års riksdag och varit i verksamhet sedan höstterminen 1929, samt i *Örebro*, vilket sistnämnda läroverk tillkommit genom beslut av 1930 års riksdag och varit i verksamhet sedan höstterminen 1931.

Vid samtliga dessa flickläroverk är *realskolan* anordnad såsom fyraårig och anknyter således till folkskolans sjätte klass. *Gymnasiet* är vid de särskilda läroverken anordnat så, att treåriga såväl latin- som realgymnasier finnas vid läroverken i *Stockholm, Göteborg, Malmö* och *Hälsingborg*, medan *stockholmsläroverket* dessutom har fyraårigt latingymnasium och *örebroläroverket* uteslutande fyraårigt latingymnasium. Den treåriga gymnasieformen, som bygger på realskolans högsta klass, är således dominerande för flickläroverkens del; den fyraåriga gymnasieformen, som bygger på realskolans näst högsta klass, är representerad endast av två latinlinjer.

Kungl. Maj:ts förslag bygger på ett av särskilda sakkunniga, de s. k. *flickläroverkssakkunniga*, den 28 januari 1938 avgivet betänkande, vilkas förslag innebär,

beträffande *realskolan*, att vid sidan av de nuvarande fullständiga fyraåriga realskollinjerna vid vart och ett av de fem ifrågavarande läroverken upprättas en enkel femårig realskollinje, samt

beträffande *gymnasiet*

i *Stockholm*, att det treåriga realgymnasiet förändras till fyraårigt,

i *Göteborg*, att den ena av de båda fullständiga parallellinjerna av det treåriga latingymnasiet förändras till fyraårig linje,

i *Malmö* och *Hälsingborg*, att de treåriga latingymnasierna förändras till fyraåriga, samt

i *Örebro*, att ett treårigt realgymnasium nyinrättas.

Sakkunnigförslaget är enhälligt endast i fråga om gymnasieorganisationen och organisationen av realskolan vid flickläroverket i *Stockholm*. Beträffande sakkunnigmajoritetens förslag till organisation av realskolan vid övriga flickläroverk har en av de sakkunniga, bankofullmäktigen *Jonsson*, avgivit *särskilt yttrande*, vari han förklarar sig anse en femårig realskollinje vid de högre flickläroverken obehövlig, men biträtt förslaget om en dylik linjes inrättande vid läroverket i *Stockholm* av den anledningen, att detta läroverk vore utbildningsanstalt för läroverkslärare och följaktligen borde vara komplett.

I *yttrandena över sakkunnigförslaget* har detsamma, i vad avser gymnasieorganisationen, vunnit anslutning från samtliga hörda myndigheters och

organisationers sida. Beträffande realskolans organisation har flertalet hörda biträtt sakkunnigmajoritetens förslag medan centralstyrelsen för Sveriges allmänna folkskolläraryörening anslutit sig till reservantens uppfattning.

Departementschefen har för egen del tillstyrkt de sakkunnigas förslag beträffande flickläroverkens gymnasieorganisation. Ifråga om realskolan har han förordat upprättande från och med nästa läsår av en femårig realskollinje endast vid det nuvarande flickläroverket i Stockholm. Till stöd härför har han anfört följande:

Under senare år hade med växande styrka framträtt önskemål om förnyat övervägande av frågan om folkskolans ställning i skolsystemet, dess anknäytning till andra bildningslinjer, och det syntes departementschefen vara en tidsfråga, när detta spörsmål borde upptagas till allsidig omprövning. Härigenom kunde det föreliggande organisationsspörsmålet komma i ett förändrat läge. Även kunde nämnas, att frågan om flickläroverkens organisation — åtminstone såvitt anginge realskolstadiet — icke lämpligen borde bedömas med bortseende från spörsmålet om den kommunala flickskolans organisation och ställning. Organisationen av sistnämnda skolform befunde sig för närvarande under utredning genom särskilda av departementschefen tillkallade sakkunniga. Det skulle då, syntes det honom, i viss mån innebära ett föregripande jämväl av denna utredning, om slutlig ståndpunkt till ifrågavarande förslag redan nu skulle fattas, särskilt som det åt sistnämnda sakkunniga givna utredningsuppdraget även inrymde spörsmålet om den kommunala flickskolans förhållande till realskolan och det därmed sammanhängande problemet om flickskolans anknäytning till gymnasiet. Vad nu anförts kunde tillämpas även i fråga om Hälsingborg, som visserligen i motsats till de övriga ifrågavarande läroverksorterna saknade kommunal flickskola, men där likväl privata flickskolor funnes, anordnade i huvudsaklig överensstämmelse med vad som gällde för sjuårig lärokurs vid kommunal flickskola med teoretisk utbildningslinje.

Emellertid intoge högre allmänna läroverket för flickor i Stockholm en särställning bland övriga flickläroverk såtillvida, att detsamma numera vore provärläroverk. Då det med hänsyn till lärarutbildningen vid denna läroanstalt vore av värde, att den inrymde också femårig realskola, ansåge departementschefen sig böra i likhet med flickläroverkssakkunniga, som på denna punkt vore enhälliga, framlägga förslag om inrättande vid detta läroverk av en femårig realskollinje vid sidan av de nuvarande fullständiga fyraåriga realskollinjerna. Han beräknade därvid i likhet med de sakkunniga, att den femåriga linjen till en början icke komme att omfatta några parallellavdelningar, men förutsatte att, om behov därav skulle uppstå, parallellavdelningar i vanlig ordning skulle kunna upprättas.

Departementschefen har förutsatt, att den av honom förordade omorganisationen genomföres successivt från och med höstterminen 1939 eller den senare tidpunkt Kungl. Maj:t bestämmer. Merkostnaderna under omorganisationens första år, som vid ett helt genomförande av de sakkunnigas förslag av dessa beräknats till omkring 78,000 kronor, har av departementschefen — med utgångspunkt från nu ännu gällande avlöningsgrunder och med bortseende från dyrtidstillägg — uppskattats till i runt tal 31,800 kronor.

Inrättande av ett läroverk för flickor å Södermalm i Stockholm m. m.

Stockholms stadsfullmäktige hava hemställt, att ett högre allmänt läroverk för flickor måtte inrättas å Södermalm från och med läsåret 1939/40 samt att nya elementarskolan måtte ombildas till samläroverk från och med samma tidpunkt.

Skolöverstyrelsen, som tillstyrkt stadsfullmäktiges framställning, har därjämte framlagt förslag rörande viss omorganisation av högre allmänna läroverket å Kungsholmen, att genomföras från och med förutnämnda läsår.

De föreslagna organisationsändringarna, vilka på sedvanligt sätt äro avsedda att genomföras successivt, innebära följande:

Det nya flickläroverket skulle enligt stadsfullmäktiges framställning omfatta en femårig realskola med två serier parallellavdelningar och gemensam avslutningsklass samt en fyraårig *latingymnasie-* och en fyraårig *realgymnasielinje*. I särskild framställning, föranledd av flickläroverkssakkunnigas förutnämnda betänkande, hava stadsfullmäktige sedermera hemställt, att det ifrågasatta nya flickläroverket måtte utrustas jämväl med en fyraårig *realskollinje*, vilken tänktes överflyttad från det nuvarande flickläroverket i Vasastaden.

Nya elementarskolan, för närvarande avsedd uteslutande för gossar och bestående av fyra- och femårig realskola med enkla linjer, en enkel treårig realgymnasielinje samt fyraårigt latin- och fyraårigt realgymnasium, det förra enkellinjigt och det senare med dubbla avdelningar av första ringen men i övrigt utan parallellavdelningar, skulle enligt förslaget ombildas till samläroverk och samtidigt *erhålla ytterligare dels en femårig realskollinje (utan avslutningsklass) och en fyraårig latingymnasielinje*. Ny läroverksbyggnad skulle därvid av staden uppföras å *Ladugårdsgärdet*.

Högre allmänna läroverket å Kungsholmen, vars gymnasium för närvarande är avsett både för gossar och för flickor och är utrustat med en enkel treårig latinlinje och en dubbel treårig reallinje, skulle enligt föreliggande förslag omorganiseras så att *en fyraårig latinlinje inrättades i stället för den treåriga och en fyraårig reallinje i stället för den ena treåriga*.

Kostnaderna för ifrågavarande organisationsändringar hava av skolöverstyrelsen beräknats sålunda:

a) Nästa budgetår:

nya elementarskolan	kronor	19,300
flickläroverket å Söder	»	47,000
Kungsholmens läroverk	»	—

Summa kronor 66,300.

b) Vid fullt genomförd omorganisation:

nya elementarskolan	kronor 90,000
flickläroverket å Söder	» 217,100
Kungsholmens läroverk	» —
	Summa kronor 307,100.

Härvid har hänsyn icke tagits till dyrtidstillägg, provisoriskt dyrortstillägg och provisorisk avlöningsförstärkning.

Stadsfullmäktiges framställning om inrättande av ett nytt flickläroverk i Stockholm samt om nya elementarskolans förändring till samläroverk ingår som ett led i en större fråga om den högre flickundervisningens ordnande i huvudstaden. En av Stockholms stadskollegium tillsatt gymnasiekommitté avgav den 17 december 1937 betänkande i frågan. Stadsfullmäktige hava sedermera beslutat att hos Kungl. Maj:t göra den framställning, för vilken i det föregående redogjorts, samt därjämte anhållit, att från och med läsåret 1939/40 kommunala flickskolor i Stockholm måtte inrättas enligt av gymnasiekommittén framlagt förslag, vilket innebär inrättande av följande sex kommunala flickskolor.

Södermalms kommunala flickskola, ersättande Lychouska skolan, Anna Schuldehis' skola och Södermalms läroanstalts för flickor elementarskola, 3 sjuåriga och 1 sexårig linje, 25 avdelningar,

Kungsholmens kommunala flickskola, ersättande Kungsholms elementarskola för flickor, 2 linjer, förenad lärokurs, 14 avdelningar,

Bromma kommunala flickskola, ersättande Äppelvikens elementarskola, 2 linjer, förenad lärokurs, 14 avdelningar,

Vasastadens kommunala flickskola, ersättande Vasa högre flickskola samt Wallinska och Åhlinska skolornas elementarskolor, 3 linjer, förenad lärokurs, 19 avdelningar,

Norrmalms kommunala flickskola, ersättande Ateneum för flickor, Brummerska skolan och Annaskolan-Detthowska skolan, 3 linjer, förenad lärokurs, 19 avdelningar,

Östermalms kommunala flickskola, ersättande Lyceums för flickor elementarskola, Margaretaskolan, Oskars högre flickskola och Anna Sandströms skola, 3 linjer, förenad lärokurs, 19 avdelningar.

Av de privata flickskolorna tänkte sig kommittén, att nya elementarskolan för flickor skulle bibehållas i nuvarande utformning samt att Wallinska och Åhlinska skolornas gymnasier skulle samorganiseras till ett närmast på den föreslagna kommunala flickskolan i Vasastaden byggt enskilt gymnasium.

Av de nuvarande statsunderstödda enskilda flickgymnasierna skulle sålunda Lyceum för flickor och Södermalms högre läroanstalt för flickor indragas i samband med den föreslagna utvidgningen av den statliga gymnasieorganisationen för flickor.

Beträffande nya elementarskolan har gymnasiekommittén framhållit, bland annat, att frågan om denna skolas förläggning snart komme att bli aktuell, då skolans nuvarande lokaler vid Hötorget i flera avseenden vore otillfredsställande och en om- och tillbyggnad på denna plats ansåges ute-

sluten. Vidare vore nya elementarskolan för gymnastikundervisningen hänvisad till gymnastiska centralinstitutet, som vore avsett att flyttas till närheten av Stadion; senast när denna flyttning komme till stånd, bleve det därför nödvändigt att anskaffa lokaler åt läroverket på annat håll. Vid övervägande av olika synpunkter har kommittén funnit sig böra förorda Ladugårdsgärdet såsom den lämpligaste platsen härför.

Gymnastiska centralinstitutet har framhållit, att nya elementarskolan borde förflyttas från sin nuvarande plats ungefär samtidigt som centralinstitutet samt att det ur institutets synpunkt vore angeläget, att förhandlingar upptoges med Stockholms stad om en förläggning av nya elementarskolans nybyggnad till närheten av Stadion. Härigenom skulle läroverket kunna utnyttja institutets idrottsanläggningar, simhall och gymnastiksal, varför en särskild gymnastikbyggnad för läroverket under sådana omständigheter icke bleve erforderlig.

Departementschefen har för egen del anfört bland annat:

Den utredning, som verkstälts av Stockholms stads gymnasiekommité, hade visat, att Stockholm lede brist på genom det allmännas försorg inrättade, för flickor avsedda utbildningslinjer på gymnasiestadiet. Den kvinnliga ungdomen vore i stor utsträckning för sin utbildning i högre skolor hänvisad till enskilda läroanstalter, vilka som regel tillämpade väsentligt högre terminsavgifter än jämförliga, av det allmänna upprättade skolor. Av utredningen framginge, att på grund härav genomsnittskostnaderna för flickornas utbildning på det stadium, varom här vore fråga, vore ej oväsentligt högre än motsvarande kostnader för den manliga ungdomen. Grundtanken i det föreliggande förslaget vore att i detta hänseende söka åvägbringa likställighet mellan gossar och flickor. Detta avsåges skola åstadkommas genom en avsevärd utvidgning av den statliga och kommunala skolorganisationen och en samtidig reduktion av antalet enskilda läroanstalter.

Den principiella uppfattning, som sålunda kommit till uttryck i det föreliggande förslaget, delades av departementschefen. En utvidgning av den för flickor avsedda statliga och kommunala skolverksamheten i huvudstaden medförde icke blott en i och för sig önskvärd sänkning av de alltför höga utbildningskostnaderna utan möjliggjorde därjämte en tillfredsställande anordning av den högre flickundervisningen i huvudstaden. Departementschefen vore därför ense med förslagsställarna och vederbörande myndigheter om att åtgärder i här antydd riktning borde vidtagas.

I detta sammanhang har departementschefen tagit ställning till allenast de delar av det föreliggande förslaget, som avse förändringar i den statliga skolorganisationen i Stockholm. Frågan om inrättande av kommunala flickskolor i huvudstaden borde enligt departementschefen framdeles i vanlig ordning prövas av Kungl. Maj:t. Departementschefen har dock framhållit, att förutsättningar för upprättandet av de ifrågasatta kommunala flickskolorna vore förhanden, varför sådana skolor borde i därför stadgad ordning komma till stånd.

De förändringar i den statliga skolorganisationen i Stockholm, som jämlikt stadsfullmäktiges förslag skulle genomföras, vore, fortsätter departe-

mentschefen, dels ombildning av nya elementarskolan till samläroverk och samtidigt viss utvidgning av denna läroanstalt, dels ock upprättande av ett nytt högre allmänt läroverk för flickor å Södermalm.

Förslaget byggde på förutsättningen, att omkring 490 flickor skulle behöva överföras från enskilda till statliga gymnasier i Stockholm för att flickorna skulle bliva i stort sett likställda med gossarna i avseende å möjligheterna att erhålla tillträde till statliga gymnasier. Av dessa 490 flickor skulle enligt företagen beräkning omkring 400 komma att få rum i den utvidgade nya elementarskolan och det nya flickläroverket, medan ett hundratal ansetts skola kunna erhålla plats vid det nuvarande samläroverket i Bromma. Skolöverstyrelsen hade emellertid erinrat, att läroverket i Bromma numera vore färdigbildat, varför plats icke kunde där beredas för ytterligare ett större antal flickor.

Ehuru alltså effektiviteten av de föreslagna åtgärderna icke torde komma att fullt motsvara den avsedda, syntes likväl icke någon befogad invändning kunna ur organisatorisk synpunkt riktas mot de ifrågasatta anordningarna. Departementschefen tillstyrkte därför desamma. Han hade icke heller funnit anledning till erinran mot att nya elementarskolan inrymdes i nya lokaler. De av direktionen för gymnastiska centralinstitutet anförda synpunkterna rörande en förläggning av den för ändamålet ifrågasatta nybyggnaden till tomt i närheten av Stadion syntes förtjänta av beaktande. Denna fråga torde böra framdeles närmare övervägas. Om möjligt borde också tillses, att nya elementarskolans förflyttning skedde ungefär samtidigt med gymnastiska centralinstitutets.

Föreliggande förslag innebure, vad de *organisatoriska detaljerna* beträffade, att g y m n a s i e t vid det nya flickläroverket skulle utrustas med enkla fyraåriga latin- och reallinjer samt att den fyraåriga latinlinjen vid nya elementarskolan skulle dubbleras. Skolöverstyrelsen, som tillstyrkt denna organisationsplan, hade i samband därmed ifrågasatt en ombildning av det även för flickor tillgängliga gymnasiet vid högre allmänna läroverket å Kungsholmen på så sätt, att den nuvarande enkla treåriga latingymnasielinjen skulle ombildas till fyraårig samt att den ena av de nuvarande båda treåriga realgymnasielinjerna likaledes skulle förändras till fyraårig linje.

För egen del har departementschefen vid övervägande av de nu berörda förslagen ur olika synpunkter funnit sig böra i likhet med skolöverstyrelsen biträda desamma.

Beträffande r e a l s k o l a n innebure det föreliggande förslaget, att det nya flickläroverket skulle utrustas med femårig realskola, omfattande två serier parallellavdelningar. I särskild framställning hade stadsfullmäktige därjämte anhållit, att en av de fyraåriga realskollinjerna vid det nuvarande flickläroverket i Vasastaden skulle överflyttas till läroverket å Södermalm i samband med förverkligandet av flickläroverkssakkunnigas förslag om inrättande av en femårig realskollinje vid förstnämnda läroverk vid sidan av de redan befintliga fyraåriga linjerna. Vad nya elementarskolan beträffade, föresloges en dubbling av dess nuvarande enkla femåriga realskollinje, varvid en ny avslutningsklass dock beräknades bliva onödig på grund av avgången från den näst högsta klassen till det fyraåriga gymnasiet. Beträffande realskolan vid läroverket å Kungsholmen föresloges icke någon ändring.

Ifrågavarande förslag funne departementschefen sig kunna biträda utom försåvitt anginge organisationen av realskolan vid det nya flickläroverket.

I det föregående hade departementschefen, vad beträffade realskolan vid de nuvarande flickläroverken, intagit den ståndpunkten, att någon ändring icke borde för närvarande vidtagas i fråga om dessas fyrklassiga organisation, men tillstyrkt ett undantag från denna princip i fråga om flickläroverket i Vasastaden, vars karaktär av provårsläroverk befunnits motivera, att denna läroanstalt försåges jämväl med en femårig linje på realskolstadiet. Med denna ståndpunkt funne departementschefen sig icke kunna tillstyrka, att det nya flickläroverket, vilket icke avsåges skola bliva provårsläroverk, utrustades med femklassiga realskollinjer. I överensstämmelse med statskontorets uppfattning föresloge departementschefen, att sistnämnda läroanstalt erhöles enbart fyraåriga realskollinjer; härvid bortföle jämväl anledningen till att överflytta en realskollinje dit från det nuvarande flickläroverket. För nya elementarskolans del biträdde departementschefen dock förslaget om dubblering av den nuvarande enkla femåriga realskollinjen i samband med läroverkets ombildning till samläroverk; realskolan komme därigenom att få i princip samma organisation som läroverket i Bromma, vilket vore tillgängligt även för flickor.

I anslutning till skolöverstyrelsens förslag och till vad av statskontoret yttrats förordade departementschefen, att såsom *villkor* för upprättande av det nya flickläroverket och för ombildning och utvidgning av nya elementarskolan föreskreves, att staden åtog sig att tillhandahålla erforderliga undervisningslokaler, som av Kungl. Maj:t godkändes, jämte inredning och möbelutrustning samt bostad åt rektor eller motsvarande kontant ersättning. Som nämnts förutsattes, att för nya elementarskolan uppfördes nybyggnad å Ladugårdsgärdet; anledning saknades att i detta sammanhang ingå på frågan om den framtida användningen av nya elementarskolans nuvarande byggnad, vilken liksom den tomt, å vilken den vore uppförd, tillhörde staten, icke Stockholms stad. Det borde emellertid beaktas, att ett genomförande av den ifrågasatta gymnasieorganisationen gjorde det möjligt att för andra ändamål förfoga över ifrågavarande fastighet, som nu förhyrdes av staden för en årshyra av 54,150 kronor. Beträffande flickläroverket å Södermalm hade skolöverstyrelsen därjämte förutsatt, att staden skulle förplikta sig att bidra till bestridande av de utgifter, som åvilade biblioteks- och materielkassan samt ljus- och vedkassan vid läroverket, med ett engångsanslag å minst 10,000 kronor under första året av läroverkets verksamhet. Departementschefen erinrade, att motsvarande villkor uppställt vid upprättande av exempelvis läroverket i Bromma och att bedömandet av denna fråga icke torde påverkas av vad i det följande föresloges rörande bestridande av kostnaderna från och med den 1 juli 1939 för vaktmästarpersonalen vid de allmänna läroverken. Överstyrelsens sistberörda förslag biträdde departementschefen med den ändringen, att det belopp, som skulle av staden gäldas, med hänsyn till nu rådande prisförhållanden bestämdes till 13,000 kronor. Departementschefen förutsatte, att den av honom tillstyrkta omorganisationen av läroverket på Kungsholmen icke medförde ändring i avseende å stadens skyldigheter gentemot denna läroanstalt.

Departementschefen hade icke funnit anledning till någon väsentligare erinran mot de av skolöverstyrelsen verkställda beräkningarna av de *merkostnader* för statsverket, som ett genomförande av de framlagda förslagen komme att medföra. I detta sammanhang ville departementschefen dock

nämna, att han icke hade för avsikt att för nästa budgetår beräkna medel till anställande av de ordinarie ämneslärarinnor, en vid det nya flickläroverket och en vid nya elementarskolan, som överstyrelsen upptagit i sin beräkning av kostnaderna för detta budgetår. Med hänsyn till att ett förslag om ämneslärarinnetjänsternas avskaffande för närvarande vore beroende på Kungl. Maj:ts prövning, syntes det nämligen enligt departementschefens mening icke vara tillrådligt att för närvarande inrätta nya sådana tjänster.

Ändrad organisation av gymnasiet vid högre latinläroverket å Norrmalm i Stockholm.

Gymnasiet vid högre latinläroverket å Norrmalm i Stockholm är för närvarande anordnat såsom tre- och fyraårigt latingymnasium, det förra bestående av en enkel linje, det senare av tre serier parallellavdelningar. Därjämte finnes en läsåret 1935—36 påbörjad klassisk försökslinje. Läroverket är avsett endast för manliga lärjungar.

Skolöverstyrelsen har framlagt förslag av innebörd, att från och med budgetåret 1939/40 en av de fyraåriga latinlinjerna skulle utbytas mot en fyraårig reallinje. Överstyrelsens hemställan har föranletts av en av lärarkollegiet i ämnet gjord framställning, som tillstyrkts av läroverkets rektor.

Av lärarkollegiet åberopat statistiskt material belyste, framhåller departementschefen, den utveckling, som kunnat skönjas vid flertalet av våra gymnasier, nämligen den stagnerande tillströmningen till latingymnasiet och det växande intresset för den utbildningsform, som företräddes av realgymnasiet. Denna utveckling medförde bland annat, att latingymnasiet finge årligen mottaga ett antal elever, som på grund av mindre goda studieanlag icke kunnat hävda sig i konkurrensen om platserna å reallinjen. Detta förhållande måste särskilt starkt påverka ett läroverk, vars gymnasium inrymde enbart latinlinjer, och så småningom leda till en sänkt standard i studieavseende hos läroverkets gymnasieelever. Detta vore, anför departementschefen, särskilt betänkligt, om, såsom här vore fallét, läroverket dessutom tjänstgjorde såsom provårsläroverk.

Departementschefen tillstyrkte därför det föreliggande, av skolöverstyrelsen framförda förslaget, varvid departementschefen förutsatte, att genom den ifrågasatta omorganisationen icke inträdde ändring i avseende å Stockholms stads skyldigheter att tillhandahålla läroverket lokaler m. m.

Den ifrågasatta omorganisationen beräknas icke medföra några kostnadsökningar.

Omorganisation av vissa läroverk i Göteborg.

Skolöverstyrelsen har hemställt om viss omorganisation av högre latin- och realläroverken i Göteborg. Förslaget innebär ett fullföljande av den omorganisation av det statliga läroverksväsendet för gossar i nämnda stad, som tog sin början genom beslutet av 1937 års riksdag (skrivelsen nr 210), att västra realskolan skulle ombildas till högre allmänt läroverk för gossar

från och med budgetåret 1938/39 genom överflyttning dit av en fyraårig latinlinje från högre latinläroverket och en treårig reallinje från högre realläroverket; från sistnämnda läroverk skulle samtidigt till västra realskolan överflyttas en femårig realskollinje. Det sålunda under utbyggnad varande nya högre gossläroverket har benämnts högre allmänna läroverket i Majorna i Göteborg.

Högre latinläroverket har läsåret 1938—39 femårig realskola, tre- och fyraårigt latingymnasium samt de fyra lägre kretsarna av en under bildning varande sexårig klassisk försökslinje. Realskolan består av tre fullständiga parallellserier med för närvarande gemensam avslutningsklass samt en tillfällig fjärde parallellavdelning av andra klassen. Det treåriga latingymnasiet och den klassiska försökslinjen äro enkellinjiga. Det fyraåriga latingymnasiet har två fullständiga parallellinjer; av en tredje, hittills fullständig linje, som är under överflyttning till läroverket i Majorna, återstår innevarande läsår de tre högsta ringarna. Sammanlagt finnas sålunda läsåret 1938—39 32 klassavdelningar. Sedan den klassiska linjen färdigbildats, den tredje linjen av det fyraåriga latingymnasiet blivit helt bortflyttad samt den tillfälliga utvidgningen med en fjärde parallellavdelning inom realskolan bortfallit, torde läroverket sålunda vid oförändrad organisation komma att normalt omfatta 30 à 31 klassavdelningar. — Latinläroverket är avsett för gossar och är från och med läsåret 1937—38 anordnat såsom provårsläroverk.

Skolöverstyrelsens föreliggande förslag innebär med avseende på latinläroverket, att den ena av de nuvarande fullständiga fyraåriga latinlinjerna överflyttas till högre realläroverket, i samband varmed vid latinläroverket upprättas ett enkellinjigt fyraårigt realgymnasium. Latinläroverket beräknas härigenom komma att normalt omfatta 31 klassavdelningar (tredubbel femårig realskola med två avslutningsklasser, enkellinjigt tre- och fyraårigt latingymnasium, enkellinjigt fyraårigt realgymnasium samt en enkel klassisk linje).

Högre realläroverket är utrustat med femårig realskola, tre- och fyraårigt realgymnasium samt en reallyceilinje. Även detta läroverk är nu avsett endast för gossar. Realskolan omfattade sistlidet läsår tre fullständiga serier parallellavdelningar med två avslutningsklasser; en av nämnda tre linjer har dock från och med läsåret 1938—39 börjat överflyttas till läroverket i Majorna. Det treåriga realgymnasiet har hittills bestått av två fullständiga parallellinjer, av vilka dock den ena är under överflyttning till sistnämnda läroverk; innevarande läsår återstå sålunda av nyssnämnda linje de två högsta ringarna. Det fyraåriga realgymnasiet har tre fullständiga parallellserier. Reallyceet är enkellinjigt och inrymmer innevarande läsår endast fem kretsar, då den lägsta kretsen höstterminen 1938 icke kommit till stånd på grund av lärjungebrist. Realläroverket består alltså innevarande läsår av 35 klassavdelningar. Sedan 1937 års riksdagsbeslut angående överflyttande av vissa linjer till läroverket i Majorna fullt genomförts, skulle realläroverket alltså normalt komma att omfatta 30 à 31 klassavdelningar. — Realläroverket är för närvarande provårsläroverk.

Skolöverstyrelsens föreliggande förslag innebär med avseende å realläroverket, att reallyceet avvecklas samt att en fyraårig latinlinje överflyttas dit från latinläroverket. Härigenom beräknas realläroverket komma att normalt omfatta 28 klassavdelningar (dubbel femårig realskola med en avslutningsklass, enkelt treårigt och tredubbelt fyraårigt realgymnasium samt enkelt fyraårigt latingymnasium).

Högre latinläroverkets lokalstyrelse, kollegium och rektor hava i gemensamt yttrande anfört, att enligt deras förmenande den lämpligaste gymnasieorganisationen vid högre latinläroverket vid sidan av den klassiska försökslinjen vore två fyraåriga latinlinjer och en fyraårig reallinje (alltså till skillnad från skolöverstyrelsens förslag icke någon treårig latinlinje samt två i stället för en fyraårig latinlinje).

Högre realläroverkets lokalstyrelse och kollegium hava, med instämmande av rektor, tillstyrkt överstyrelsens förslag.

Stadsfullmäktige i Göteborg hava — utan att yttra sig i själva organisationsfrågan — beslutat »ikläda staden åtagande att inom den tid, som kunde finnas erforderlig, tillhandahålla högre realläroverket utökade lokaler, som kunde av statsmakterna godkännas, i den omfattning, att vid läroverket kunde meddelas undervisning åt högst 28 klassavdelningar.»

Latinläroverket skulle enligt föreliggande förslag, erinrar *departementschefen*, utrustas med en fyraårig realgymnasielinje, realläroverket med en från latinläroverket överflyttad fyraårig latinlinje. Härigenom skulle samtliga de tre statliga gymnasierna för gossar i Göteborg bliva försedda med såväl latin- som reallinjer.

Förslaget i dessa delar syntes departementschefen starkt motiverat och innebure fördelar icke minst ur lärjungarnas synpunkt. Ett efter naturlig håg och fallenhet lämpat linjeval underlättades genom omorganisationen för de lärjungar å realskolestadiet, som önskade fortsätta sina studier å gymnasiet. Erfarenheten hade visat, att många lärjungar hellre valde en för dem mindre lämpad gymnasielinje vid det egna läroverket än sökte sig till ett annat läroverk, vars gymnasieorganisation dock skulle bättre lämpa sig för deras studiemål. Från latinläroverkets sida hade visserligen framhållits, att förslaget skulle medföra den olägenheten, att den vid detta läroverk kvarblivande enkla fyraåriga latinlinjen icke skulle kunna mottaga alla de lärjungar från läroverkets egen realskola, som önskade välja denna linje. Även om möjligheten härav icke vore utesluten, ehuru enligt departementschefens mening mindre sannolik, ansåge departementschefen likväl nämnda olägenhet vara av mindre betydelse än de påtagliga fördelar i andra avseenden, som förslagets förverkligande torde medföra. Behovet av den ifrågasatta nya realgymnasielinjen syntes vara klart ådagalagt liksom ock önskvärdheten av att denna nya linje gjordes fyraårig; härför, ävensom för ett överflyttande av en fyraårig och icke en treårig latinlinje till realläroverket, talade bland annat den omständigheten, att ifrågavarande båda läroverk vore provårsläroverk.

Mer ingripande i Göteborgs läroverksorganisation, sedd som helhet, än de ifrågasatta förändringarna av latin- och realläroverkens gymnasier, vore skolöverstyrelsens av vederbörande vid realläroverket understödda förslag om avveckling av reallyceet vid sistnämnda läroverk.

Departementschefen hade från principiella utgångspunkter funnit det i viss mån tveksamt, om det kunde anses befogat att slopa denna lyceelinje. Emellertid syntes i detta fall de praktiska skälen böra tillmätas avgörande betydelse, och dessa pekade otvivelaktigt i riktning mot lyceilinjens avveckling. Antalet elever i denna linje hade alltsedan dess tillkomst varit relativt lågt och under senare år dessutom varit statt i sjunkande; innevarande läsår hade den lägsta kretsen till och med måst indragas på grund av brist på elever. Ändamålet med lyceet — att bereda begåvade lärjungar tillfälle att på en kortare väg än den vanliga nå fram till studentexamen efter genomgång av folkskolans sjätte klass — hade vidare beträffande den ifrågasvarande linjen blivit delvis förfelat, enär, enligt vad som påvisats, linjen till stor del rekryterats av lärjungar, som icke kunnat vinna inträde i någon av realgymnasielinjerna. Härtill komme ekonomiska synpunkter: varken ur statens eller Göteborgs stads synpunkt torde det vara försvarligt att utan starkare skäl än som här föreläge upprätthålla en så fåtaligt besökt linje som den ifrågasvarande. Departementschefen hade sålunda funnit övervägande skäl tala för ett bifall till överstyrelsens förslag jämväl på denna punkt.

De av departementschefen förordade organisatoriska förändringarna borde genomföras successivt med början från och med nästkommande budgetår eller den senare tidpunkt, som Kungl. Maj:t kunde komma att bestämma.

Såsom av det föregående framginge, hade stadsfullmäktige i Göteborg vid sitt beslut om åtagande för staden att tillhandahålla real- och latinläroverken nya och utökade lokaler i viss omfattning fogats förbehåll med avseende på det antal klassavdelningar, som skulle kunna inrymmas i de nuvarande skolbyggnaderna. Ehuru departementschefen väl beaktade stadens intresse av att dess ekonomiska uppoffringar för anskaffande och tillhandahållande av erforderliga lokaler hölles inom skälig ram, kunde han icke tillstyrka ett förbehåll av nämnda art, som ju i viss mån skulle binda statens handlingsfrihet i fortsättningen med avseende å organisationen av nämnda båda läroverk. Då organisationen av läroverken vid bifall till departementschefens förslag tillrättalades på sådant sätt, att stadens intressen tillgodosågs jämsides med de intressen, staten i första rummet hade att företräda, ansåge departementschefen sig böra med hänsyn till stadsfullmäktiges berörda beslut föreslå, att omorganisationen genomfördes under villkor, att staden förpliktigade sig att, såvitt anginge de nya linjerna vid ifrågasvarande läroverk, tillhandahålla erforderliga undervisningslokaler jämte inredning och möbelutrustning samt bostäder åt rektorerna eller motsvarande konstant ersättning.

Några merkostnader för statsverket syntes de ifrågasatta organisationsändringarna icke komma att medföra. Vid fullt genomförd omorganisation i enlighet med föreliggande förslag syntes tvärtom en viss besparing kunna ernås på grund av minskning i antalet undervisningstimmar vid högre realläroverket efter lyceets avveckling.

Departementschefen har enligt det föregående ifrågasatt en *omorganisation av de nuvarande högre allmänna läroverken för flickor*. Sålunda föreslås beträffande *gymnasiet*, att vid flickläroverket i Stockholm

Utskottet.

den treåriga reallinjen utbytes mot en fyraårig, att vid flickläroverket i Göteborg den ena av de nuvarande båda fullständiga treåriga latinlinjerna utbytes mot en fyraårig sådan linje, att vid flickläroverken i Malmö och Hälsingborg de treåriga latinlinjerna ersättas med fyraåriga samt slutligen att vid flickläroverket i Örebro en treårig reallinje nyinrättas. Utskottet biträder nämnda förslag.

Vad r e a l s k o l a n angår, har departementschefen redogjort för ett av särskilda sakkunniga framlagt förslag av innebörd, att de högre flickläroverken, vilka för närvarande äro utrustade med uteslutande fyraårig realskola och alltså med direkt anknytning endast till sjätte klassen av folkskolan, skulle erhålla dubbel anknytning till folkskolan genom att vid dem upprättas jämväl femåriga realskollinjer, byggande på folkskolans fjärde klass. Departementschefen har föreslagit genomförande från och med nästa läsår av detta förslag endast såvitt angår det nuvarande flickläroverket i Stockholm, vilket såsom provårsläroverk enligt departementschefens åsikt intoge en särställning bland ifrågavarande läroverk. Utskottet tillstyrker departementschefens förslag på denna punkt.

I övrigt har departementschefen, vad realskolan angår, icke tagit slutlig ståndpunkt till nu förevarande förslag, då ett sådant ställningstagande enligt hans förmenande skulle i viss grad innebära ett föregripande av en del andra svävande spörsmål. Utskottet finner liksom departementschefen övertvägande skäl tala för ett uppskov med ett avgörande av förevarande organisationsfråga, vilken står i visst samband med spörsmålen om såväl den kommunala flickskolans organisation som folkskolans ställning såsom botten-skola. I sistnämnda hänseende må särskilt erinras om den översyn av folkskolans undervisningsplan, som för närvarande är aktuell.

Vad departementschefen i övrigt anfört beträffande flickläroverkens organisation har icke givit utskottet anledning till erinran.

Med den ståndpunkt, utskottet sålunda intagit beträffande frågan om organisationen av realskolan vid flickläroverken, kan utskottet icke biträda det i motionerna I: 264 och II: 421 gjorda yrkandet, vilket innebär, att ett principbeslut nu skulle fattas om utrustande av samtliga dessa läroverk med jämväl femårig realskollinje. Utskottet avstyrker alltså bifall till nämnda motioner.

Utskottet finner goda skäl tala jämväl för Kungl. Maj:ts förslag angående inrättande av ett *läroverk för flickor å Södermalm* i Stockholm och förordar alltså bifall till detsamma. Utskottet tillstyrker även, att detta läroverk för närvarande utrustas med enbart fyraårig realskola, och ställer sig alltså avvisande till motionerna I: 264 och II: 421, i vad desamma beröra sistnämnda läroverk.

Likaså tillstyrker utskottet förslagen om förändring av *nya elementarskolan* till samläroverk samt om viss omorganisation av gymnasiet vid *högre allmänna läroverket å Kungsholmen*. Vad departementschefen i sam-

band härmed anført rörande med nämnda förslag sammanhängande detaljfrågor samt villkor för organisationsändringarna, har icke givit utskottet anledning till erinran eller uttalande liksom ej heller de av departementschefen framlagda kostnadsberäkningarna.

Utskottet biträder vidare Kungl. Maj:ts förslag rörande ändrad organisation av gymnasiet vid *högre latinläroverket å Norrmalm i Stockholm*, vilket förslag innebär, att en av de nuvarande fyraåriga latinlinjerna skulle utbytas mot en fyraårig reallinje. Liksom departementschefen förutsätter utskottet därvid, att genom omorganisationen ändring icke inträder i avseende å Stockholms stads skyldigheter att tillhandahålla läroverket lokaler m. m.

Kungl. Maj:ts förslag angående *omorganisation av vissa läroverk i Göteborg* — högre latin- och realläroverken därstädes — innebär i förhållande till nuvarande organisation, att latinläroverket utrustas med en nyupprättad fyraårig realgymnasielinje och realläroverket med en från latinläroverket överflyttad fyraårig latinlinje, varjämte det nuvarande reallyceet vid realläroverket nedlägges. Utskottet, som finner ifrågavarande förslag välmotiverat, ansluter sig till detsamma. På sätt Kungl. Maj:t föreslagit, bör såsom villkor föreskrivas, att Göteborgs stad åtager sig sedvanliga förpliktelser beträffande lokaler, inredning m. m.

I detta sammanhang har utskottet ansett sig böra till behandling upptaga motionen II: 348 samt de likalydande motionerna I: 77 och II: 125.

I motionen II: 348 hemställes, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande minskning av arbetsbördan för lärjungarna i realskolan. Motionären synes härvid avse en utredning, som skulle omfatta i första hand frågan om en revision av gällande kursplaner för läroämnena i syfte att ernå en förenkling av lärostoffet i vissa ämneskurser och i samband därmed en lindring i lärjungarnas arbetsbörda. Utskottet vill för sin del gärna understryka det behjärtansvärda i syftet med nämnda motion. Utskottet vill dock framhålla, att enligt utskottets mening den av motionären berörda frågan sammanhänger med det vidsträcktare spörsmålet om realskolans uppgift och allmänna inriktning och alltså torde böra komma till omprövning i ett vidare sammanhang. Utskottet har anledning förutsätta, att Kungl. Maj:t redan har sin uppmärksamhet riktad på detta problem och det i visst samband därmed stående spörsmålet om revidering av kursplanerna icke blott för realskolan utan även för folkskolan och de i båda skolformerna förekommande kursplanernas anknytning till varandra. Med hänsyn härtill anser utskottet sig icke böra tillstyrka en utredning i den av motionären antydda, mera begränsade utsträckningen och avstyrker alltså bifall till motionen II: 348.

Vad i motionerna I: 77 och II: 125 anförts rörande den alltmer stegrade omfattningen av antalet fyllnadsprövningar efter studentexamen,

berör utan tvivel ett viktigt problem inom undervisningsväsendet, som förtjänar att närmare uppmärksammas. Den av motionärerna anvisade utvägen att upprätta ett särskilt läroverk, vari skulle meddelas undervisning icke blott för kompletthanter utan även för elever, som åsyfta avläggande av s. k. »partiell studentexamen», kan dock utskottet icke finna framkomlig. Det synes nämligen utskottet i hög grad ovisst huruvida det kan anses lämpligt att på antytt sätt bygga upp en särskild läroanstalt, som skulle komma att utgöra ett fristående led mellan gymnasierna och högskolorna. De problem, som sammanhånga med fyllnadsprövningsinstitutet, synas emellertid utskottet böra tagas under övervägande i ett vidare sammanhang, nämligen vid en eventuell omprövning av gymnasiernas ändamålsenliga uppbyggnad. Sistnämnda fråga är utan tvivel redan föremål för departementschefens uppmärksamhet. Vid sådant förhållande synes anledning saknas för riksdagen att i särskild skrivelse påyrka en utredning i berörda avseende. Ej heller i den av motionärerna angivna frågan om en »partiell studentexamen» anser utskottet riksdagen böra taga något initiativ, enär enligt vad utskottet har sig bekant denna fråga berörts i en nyligen avslutad sakkunnigutredning och således redan underställts Kungl. Maj:t för övervägande. Utskottet avstyrker alltså bifall jämväl till motionerna I: 77 och II: 125.

III. Anslagsberäkningar.

1. Förslagsanslaget till Högre lärarinneseminarier: Avlöningar.

Detta anslag är för närvarande uppfört med 356,700 kronor. Då Kungl. Maj:t föreslagit anslaget uppförande för nästa budgetår med 433,800 kronor, innebär nämnda förslag en anslagshöjning med 77,100 kronor.

Den ifrågasatta anslagshöjningen hänför sig i främsta rummet till den av Kungl. Maj:t i särskild proposition (nr 217) föreslagna löneregleringen för den statligt anställda lärarpersonalen, varom utskottet i annat sammanhang yttrat sig, ävensom till den av Kungl. Maj:t i samma proposition förordade löneregleringen för vaktmästarpersonalen vid vissa statliga undervisningsanstalter. I anslutning till sistnämnda förslag tillstyrker departementschefen, att medel under förevarande anslag beräknas till en extra ordinarie vaktmästare i 7 lönegraden, avsedd huvudsakligen för själva lärarinneseminarier, en extra ordinarie vaktmästare i 5 lönegraden, avsedd huvudsakligen för skolköksseminariet och hushållsskolan, ävensom en extra ordinarie eldare i 5 lönegraden med halvtidstjänstgöring.

Departementschefen förordar vidare, att arvodet till bibliotekarien — vilket av 1938 års riksdag provisoriskt höjdes från 900 till 1,050 kronor för att kompensera inträdande löneminskning vid övergången från oregerat till reglerat dyrtidstillägg i samband med 1937 års lärarlönereglering — nu höjes med ytterligare 150 kronor till 1,200 kronor, varigenom höjningen skulle, med utgångspunkt från det ursprungliga arvodet å 900 kronor, komma att ungefär motsvara den, som av departementschefen föreslagits beträff-

fande bibliotekariervodena vid de allmänna läroverken. Av samma skäl förordas höjning av arvodet åt biträdet å rektorsexpeditionen med 25 procent till 1,250 kronor.

Förutom en anslagshöjning, som automatiskt följer av den utav utskottet i annat sammanhang förordade löneregleringen för lärarpersonalen vid vissa statliga undervisningsanstalter, innebär Kungl. Maj:ts förslag huvudsakligen den ändring i förhållande till nuvarande organisation av högre lärarinneseminarier, att seminariets vaktmästarpersonal föreslås komma i åtnjutande av den i särskild proposition ifrågasatta och av utskottet tidigare i allt väsentligt biträdda löneregleringen för sådan personal vid vissa läroanstalter. Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts nu förevarande förslag.

Utskottet.

Departementschefen har härutöver ifrågasatt en uppräknings av arvodena till bibliotekarien och rektorsbiträdet, motsvarande den arvodeshöjning, som i annat sammanhang föreslagits beträffande sådana befattningshavare vid de allmänna läroverken. Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot den ifrågasatta regleringen av arvodet till rektorsbiträdet.

Vad angår arvodet till bibliotekarien har utskottet, med hänsyn till den ståndpunkt utskottet i det följande intager beträffande departementschefens förslag om arvodesförhöjning åt nämnda befattningshavare vid de allmänna läroverken, funnit tveksamt, huruvida en uppräknings med 150 kronor här kan anses befogad. Med tanke på den särställning lärarinneseminarier onekligen intager vill utskottet likväl icke motsätta sig departementschefens förevarande förslag.

Vad departementschefen i övrigt anført i nu berörda sammanhang har icke givit anledning till erinran eller uttalande från utskottets sida.

2. Förslagsanslaget till Högre lärarinneseminarier: Omkostnader.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagsminskning med 800 kronor, sammanhängande därmed, att en hittills från detta anslag avlönad vaktmästare i samband med den under föregående punkt omnämnda löneregleringen för vaktmästarpersonalen förutsättes komma att i fortsättningen avlönas av medel, beräknade under avlöningsanslaget.

Kungl. Maj:ts förslag har icke givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet.

3. Förslagsanslaget till Allmänna läroverken: Avlöningar.

Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat. Denna anslagspost, som för innevarande budgetår är uppförd med ett belopp av 17,660,000 kronor, föreslås av Kungl. Maj:t för nästa budgetår höjd med 3,637,000 kronor till 21,297,000 kronor. Anslagshöjningen hänför sig dels till den löneregleringen för lärarpersonalen, som föreslagits träda i kraft från och med nästa budgetår, dels ock till följande ändringar i personalorganisationen:

a) en ny rektorstjänst i avlöningsgrupp III tillkommer, avsedd för det nya flickläroverket å Södermalm i Stockholm;

b) nio lektorstjänster nyinrättas, att fördelas av Kungl. Maj:t men enligt propositionen närmast avsedda för de högre allmänna läroverken i Eslöv (2), Motala (2), Skellefteå (2) och Majorna i Göteborg (2), vilka läroverk befinna sig under uppbyggnad, samt för det nya flickläroverket å Södermalm i Stockholm (1);

c) fyra nya adjunktstjänster upprättas, avsedda, enligt vad departementschefen tänkt sig, för det nya flickläroverket i Stockholm (1), högre allmänna läroverket i Bromma (2) och samrealskolan i Ljusdal (1), vilken sistnämnda skola befinner sig under förstatligande;

d) en ny ämneslärarinnetjänst inrättas för den under förstatligande varande samrealskolan i Ljusdal;

e) sex teckningslärartjänster tillkomma för följande läroverks räkning, nämligen samrealskolorna i Sölvesborg, Ulricehamn, Vara och Vetlanda samt högre allmänna läroverken i Bromma och å Södermalm i Stockholm;

f) sex gymnastiklärartjänster föreslås nyinrättade; dessa avses bliva fördelade å samrealskolorna i Malmberget, Säffle och Kiruna samt vid högre allmänna läroverken i Bromma, Kalmar och Umeå;

g) tre nya lärarinnetjänster i kvinnlig slöjd föreslås bliva upprättade, avsedda för tre av följande fyra läroverk, nämligen samrealskolan i Arvika samt högre allmänna läroverken i Kristianstad, Luleå och Uddevalla;

h) i anslutning till den i annat sammanhang (prop. nr 217) ifrågasatta löneregleringen för vaktmästarpersonalen vid vissa undervisningsanstalter föreslås för de allmänna läroverkens vidkommande, att å personalförteckningen upptagas 159 ordinarie vaktmästarbefattningar, varav 81 i lönegraden A 7, 61 i A 6 och 17 i A 5.

Vid prövningen av antalet för nästkommande budgetår erforderliga ordinarie ämneslärartjänster har överstyrelsen i enlighet med av riksdagen år 1938 (skrivelsen nr 8, sid. 33) uttalad önskan tagit under övervägande, huruvida icke behovet av nya sådana tjänster vid vissa läroverk skulle kunna tillgodoses genom *överflyttning av tjänster* från andra läroverk. Överstyrelsen har ansett överflyttning av lektorstjänster för närvarande icke böra ifrågakomma. Vad åter angår adjunktstjänster, har överstyrelsen kommit till det resultatet, att för närvarande 13 sådana tjänster skulle kunna överföras till läroverk med större behov av dylika tjänster. Enligt vad departementschefen uppgivit, hava tre av dessa tjänster redan överflyttats till andra läroverk, varför av nämnda 13 tjänster numera kunna för förflyttning disponeras endast 10, av vilka blott två komma att under innevarande budgetår bliva lediga på grund av innehavarens inträde i pensionsåldern. Överstyrelsen har emellertid utgått från att berörda möjligheter till överflyttning skulle endast i förhållandevis ringa omfattning utnyttjas. Först och främst har förutsatts, att överflyttning endast skulle ifrågakomma i mån av uppkommande ledigheter å de förflyttningsbara tjänsterna. Överstyrelsen har vidare funnit vissa läroverks behov av nya ordinarie adjunktstjänster så framträdande — beroende på omorganisation eller oväntat stark tillväxt — att överstyrelsen icke ansett tillrådligt att

tillgodose detta behov först i mån av uppkommande ledigheter. I stället har överstyrelsen föreslagit, att behovet av adjunktstjänster vid berörda läroverk skulle fyllas icke genom överflyttning utan genom att inrätta nya tjänster. På grund av dessa överväganden har överstyrelsen funnit sig böra föreslå, att från och med nästa budgetår skulle inrättas 12 nya lektorstjänster och 13 nya adjunktstjänster.

Departementschefen har som nämnts tillstyrkt inrättande av allenast 9 nya lektors- och 4 nya adjunktstjänster. Han anför därvid,

att han såtillvida vore ense med överstyrelsen, att han icke ansåge tvångsförflyttning böra för närvarande tillgripas. Däremot hade han icke blivit övertygad om nödvändigheten av att redan nu upprätta ett så stort antal nya ämneslärartjänster, som av överstyrelsen föreslagits. I åtskilliga fall syntes utan svårare olägenheter kunna med upprättande av lärartjänst vid vissa läroverk anstå, till dess dit kunde förflyttas tjänster från andra läroverk. Överstyrelsen hade icke heller anfört några skäl, varför icke även behov av nya lektorstjänster vid vissa läroverk för närvarande skulle kunna tillgodoses genom att taga i anspråk lektorstjänster vid andra läroverk.

Departementschefen har i detta sammanhang framhållit, att fog föreläge för att under budgetåret 1939/40 verkställa en förnyad allmän översyn rörande proportionen mellan ordinarie, extra ordinarie och andra icke-ordinarie lärare vid de allmänna läroverken, vid vilken översyn borde beaktas de förbättrade anställnings- och avlöningsvillkor, som på senare tid kommit läroverkens icke-ordinarie lärarpersonal till del. I avvaktan på en sådan översyn, vilken Kungl. Maj:t torde böra i sinom tid uppdraga åt överstyrelsen att verkställa, vore det lämpligt att iakttaga en viss varsamhet vid inrättandet av ordinarie tjänster.

Vidare har *departementschefen* berört en uppkommen fråga rörande tillämpningen av det i 29 § avlöningsreglementet för ordinarie lärare vid statens undervisningsväsende meddelade förbudet för lärare att åtnjuta ersättning för tjänstgöring vid vederbörande läroanstalt utöver vad i sagda reglemente förutsättes.

Jämlikt kungörelsen nr 496/1927 (ändrad i vissa avseenden genom kungörelsen nr 200/1929) angående vissa föreskrifter rörande läroanstalter, som stå under utbildning från kommunala mellanskolor till samrealskolor, skulle envar adjunkt eller ämneslärarinna vid samrealskola, som på grund av skolans upprättande genom successivt övertagande av kommunal mellanskola överflyttats från ordinarie ämneslärartjänst vid den kommunala mellanskolan men icke innehade behörighet till adjunktstjänst vid allmänt läroverk, intill dess sådan behörighet förvärvats åtnjuta kontanta avlöningsförmåner enligt för kommunal mellanskola föreskrivna grunder med rätt för sådan lärare till bostad och bränsle eller ersättning därför från vederbörande kommun enligt gällande bestämmelser för ämneslärare vid kommunal mellanskola.

Fråga hade nu uppkommit, huruvida kommuns skyldighet att gälda nämnda naturaförmåner eller ersättning därför skulle anses kvarstå, även efter det den år 1937 beslutade löneregleringen för ifrågavarande lärarper-

sonal blivit tillämplig på vederbörande lärare. Skolöverstyrelsen och statskontoret hade förklarat sig anse, att sagda skyldighet för vederbörande kommun alltjämt måste anses kvarstå, men att ersättningen numera borde inbetalas till statsverket. *Undervisningsväsendets lönenämnd* åter hade anfört, att nämnden för sin del ansåge det kunna ifrågasättas, huruvida den omhandlade bestämmelsen borde äga giltighet, sedan numera löneregleringen för de allmänna läroverkens lärare trätt i kraft. De motiv, som föranlett tillkomsten av den ifrågavarande föreskriften, syntes icke längre vara för handen. Lönenämnden förordade förty, att det toges under överbäggande, om icke den berörda bestämmelsen borde upphävas, i vad den avsåge sådana lärare, som inträtt på den från och med den 1 januari 1938 för de allmänna läroverken gällande lönestaten. Emellertid syntes någon anordning böra komma till stånd, som reglerade förhållandena under tiden mellan den 1 januari 1938 och tiden för upphävandet av den omhandlade bestämmelsen. I detta hänseende förordade nämnden, att bestämmelser utfärdades av innehåll, att vederbörande kommande skulle, räknat från och med den 1 januari 1938 och intill dess ändrade bestämmelser trädde i kraft, till statsverket inleverera en kontant ersättning, till storleken lämpligen uppgående till samma belopp som för år 1937.

För egen del anslöte departementschefen sig till den åsikt, som uttalats av lönenämnden. Beträffande ämneslärare, varom här vore fråga och som icke övergått på den nya lönestaten, borde vederbörande kommun dock även i fortsättningen vara skyldig att enligt oförändrade grunder tillhandahålla bostad och bränsle eller ersättning därför.

Därest riksdagen biträdde den av departementschefen nu uttalade meningen, finge ankomma på Kungl. Maj:t att i sinom tid meddela bestämmelser i ämnet.

Utskottet.

Enligt vad som framgår av den i förevarande proposition lämnade redogörelsen har skolöverstyrelsen ifrågasatt inrättande av 12 nya *lektorstjänster* och 13 nya *adjunktstjänster*. Departementschefen har emellertid, under hänvisning till den av överstyrelsen förebragta utredningen rörande möjligheten att överflytta ämneslärartjänster från ett läroverk till ett annat, icke nu ifrågasatt nyinrättande av flera än 9 lektors- och 4 adjunktstjänster. Utskottet biträder nämnda förslag och uttalar i samband härmed sin anslutning till departementschefens förslag om föranstaltande av en översyn rörande proportionen mellan ordinarie, extra ordinarie och andra icke-ordinarie lärare vid de allmänna läroverken.

Förslaget om inrättande från och med nästa budgetår av en ordinarie *rektorstjänst* vid det ifrågasatta nya flickläroverket biträdades av utskottet. Likaledes tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag om upprättande av en ny *ämneslärarinnebefattning* samt vissa nya *övningslärartjänster*.

Utskottet har tidigare i det väsentliga biträtt Kungl. Maj:ts förslag om löneroglering för vaktmästarpersonalen vid, bland andra, de allmänna läroverken. Mot Kungl. Maj:ts i förevarande sammanhang framlagda förslag, vilket innebär, att för närvarande skulle upprättas 159 ordinarie vaktmästarbefattningar, fördelade på lönegraderna A 7—A 5, har utskottet icke ansett sig böra rikta någon erinran utan förordar bifall till detsamma.

Departementschefens beräkning av förevarande anslagspost har utskottet funnit sig kunna godtaga.

I detta sammanhang har departementschefen berört en fråga om tillämpning för visst fall av det i vederbörande avlöningsreglemente intagna förbudet för lärare att åtnjuta ersättning för sin tjänstgöring utöver vad i reglementet förutsättes.

I anledning härav får utskottet i likhet med departementschefen och under det av honom angivna förbehållet uttala sin anslutning till den åsikt rörande sagda bestämmelses tillämpning, som framförts av undervisningsväsendets lönenämnd.

Avlöningar till tjänstemän å övergångsstat. Kungl. Maj:ts förslag, vilket innebär en höjning av förevarande anslagspost med 30,000 kronor, har icke givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet.

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t: Arvoden åt kvinnliga sakkunniga. Arvoden åt tillsynslärare. Personliga tilläggsarvoden åt första lärarinnor. Arvoden åt skolläkare. Utskottet biträder vad av departementschefen föreslagits i fråga om anslag till förevarande ändamål.

Utskottet.

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t: Arvoden åt bibliotekarier. Arvoden åt biträden å rektorsexpeditionerna. Dessa delposter äro för innevarande budgetår uppförda med respektive 73,000 kronor och 67,300 kronor. Kungl. Maj:ts förslag innebär sålunda en anslagshöjning av förstnämnda delpost med 18,000 kronor och av den sistnämnda med 17,700 kronor. Anslagsökningen belöper till övervägande delen å departementschefens förslag om viss ändring av grunderna för bestämmande av arvodesbeloppen. Härom inhämtas av förevarande proposition bland annat följande.

Arvoden åt bibliotekarier. Gällande arvodesgrunder, godkända av 1930 års riksdag, innebära:

Skolöverstyrelsen äger bestämma arvode till bibliotekarie. Härvid må till ledning tjäna nedanstående beräkningsgrunder:

Arvodet utgör		
vid högre allmänt läroverk med minst 600 lärjungar	kronor	900
» » » » » 400—599 »	»	750
» » » » » mindre än 400 »	»	600
» realskola med minst 400 lärjungar	»	450
» » » » » mindre än 400 »	»	300

Arvode må kunna jämkas uppåt eller nedåt i de fall, där sådant på grund av särskilda förhållanden kan befinnas nödigt eller lämpligt.

Å bibliotekariearvodena utgår reglerat dyrtidstillägg, dock med iakttagande av gällande föreskrifter om maximering av sådant tillägg. I åtskil-

liga fall utgår på grund av nämnda föreskrifter avkortat dyrtidstillägg. Före genomförandet av 1937 års lönereglering för lärarpersonalen vid bland andra de allmänna läroverken utgick dyrtidstillägget efter de för oreglerade verk gällande grunderna.

Efter det nämnda övergång från oreglerat till reglerat dyrtidstillägg skett, hemställde skolöverstyrelsen om en arvodeshöjning å omkring 17 à 18 procent, avsedd att bereda vederbörande kompensation för minskningen av dyrtidstilläggens storlek. Nämnda förslag biträdades av statskontoret men avstyrktes av undervisningsväsendets lönenämnd och departementschefen (se 1938 års åttonde huvudtitel, sid. 270 och 299).

1938 års riksdag anförde i frågan:

Riksdagen ville i anknytning till ett uttalande i riksdagens skrivelse nr 284/1934 starkt ifrågasätta lämpligheten av att dyrtidstillägg utginge å de av departementschefen angivna bibliotekarie- och rektorsbiträdesarvodena. För att icke vederbörande befattningshavare skulle behöva vidkännas löne-minskning, syntes emellertid en avveckling av dyrtidstilläggen böra förbindas med skäligen höjning av vederbörande arvoden. Frågan komplicerades emellertid av att en del av arvodena uppbares av personer, som hade tjänstgöringen som sin huvudsakliga sysselsättning, medan arvodestjänsterna i övrigt hade karaktären av bisysslor för vederbörande lärare. Vid en omräkning av arvodena med hänsyn till dyrtidstilläggens bortfallande skulle sistnämnda arvodestagare kunna erhålla ökad behållen inkomst, om hänsyn icke toges till gällande bestämmelser rörande maximering av dyrtidstillägg, medan i motsatt fall de personer, som icke hade arvodestjänsten som bisyssla, skulle komma att få vidkännas minskning i sina löneförmåner. Frågan om sättet för ett avskaffande av dyrtidstilläggen å dessa löneförmåner syntes böra tagas under närmare omprövning genom Kungl. Maj:ts försorg.

Den av riksdagen begärda utredningen har nu verkställt av skolöverstyrelsen, som föreslagit en omreglering av ifrågavarande arvoden så, att de vid läroverk av ovannämnda storlek skulle komma att utgöra respektive 1,400, 1,150, 900, 650 och 450 kronor med rätt för överstyrelsen att vid förefallande behov reglera arvodena uppåt eller nedåt. Å arvodena skulle dyrtidstillägg icke vidare utgå.

Överstyrelsens förslag innebär sålunda en arvodeshöjning med omkring 50 procent. Överstyrelsen har därvid erinrat om svårigheterna att finna lämpliga personer, villiga att åtaga sig bibliotekariesysslan, samt om de stora krav, som numera ställdes på läroverksbibliotekarien såsom en aktiv faktor i undervisningen.

I läroverksstadgan föreskrevs sålunda, att lärjungarna för fullgörandet av sina uppgifter skulle hänvisas till litteratur i skolans bibliotek och att i samband härmed skulle tillses, att de erhöles övning i att använda uppslagsböcker av olika slag (§ 47 mom. 7). I anvisningarna framhöles, att det i första hand ålåg skolans bibliotekarie att söka främja denna art av undervisning, bland annat genom att lämna erforderliga anvisningar för bibliotekets utnyttjande. Även om den åsyftade grundläggande undervisningen i bokkunskap särskilt vid större läroverk i många fall lämpligen överlätes på

modersmålslärares, framhölles att den måste ordnas i samarbete med bibliotekarien. Ett liknande samarbete krävdes på alla stadier. Det låge också i sakens natur, att ett systematiskt utnyttjande av biblioteket vid skolarbetet också måste direkt eller indirekt medföra ökat arbete för bibliotekarien. Det sagda gällde också om det »enskilda arbetet» på skolans högstadium, framför allt i fråga om de humanistiska ämnena.

Statskontoret har erinrat, att ämbetsverket tidigare (se ovan) tillstyrkt en arvodeshöjning huvudsakligen på grund av dyrtidstilläggens minskning.

Den ståndpunkt, statskontoret sålunda tidigare intagit, funne sig ämbetsverket icke hava anledning att nu frångå. Statskontoret kunde emellertid icke tillstyrka skolöverstyrelsens nu framlagda förslag till nyreglering av arvodena utöver vad som motsvarade dyrtidstilläggens inarbetande. Statskontoret ville alltså förorda, att icke någon annan ändring beträffande ifrågavarande anslagsmedel företoges än att desamma — i överensstämmelse med överstyrelsens tidigare förslag — uppräknades till motverkande av minskningen av dyrtidstillägget.

Vad slutligen anginge frågan om avveckling av det å arvodena utgående reglerade dyrtidstillägget, borde densamma bliva föremål för övervägande vid den allmänna översyn beträffande nämnda spörsmål, som syntes bliva erforderlig.

Undervisningsväsendets lönenämnd har anfört, att den vid sin behandling av den föreliggande frågan funnit sig icke böra närmare ingå på de av skolöverstyrelsen föreslagna nya grunderna för bibliotekariernas avlöande.

Lönenämnden hade i stället utgått från den grundläggande förutsättningen för det åt överstyrelsen av Kungl. Maj:t lämnade uppdraget, nämligen riksdagens uttalande, att en avveckling av dyrtidstilläggen borde förbindas med skälig höjning av arvodena, detta för att icke vederbörande befattningshavare skulle behöva lida löneminskning. Från denna utgångspunkt hade lönenämnden funnit sig böra förorda allenast den ändringen i nu gällande ordning, att arvodena över lag uppräknades med 13 procent; på det sålunda erhållna nya arvodet skulle då dyrtidstillägg icke beräknas. De efter en uppräkning utgående beloppen syntes, efter viss avrundning till med 12 delbart tal, lämpligen kunna bestämmas till för högre allmänna läroverk 1,020, 855 och 690 kronor samt för realskolor 510 och 345 kronor för år.

Vid ett förverkligande av lönenämndens sålunda framställda förslag skulle de nu gällande grunderna för indelningen på olika grupper av de särskilda läroverken i huvudsak lämnas orubbade. Lönenämnden ville emellertid ifrågasätta sådan jämkning i nämnda indelningsgrunder, att de fyra realskolorna för gossar — Katarina och Vasa realskolor i Stockholm, östra realskolan i Göteborg samt Malmö realskola — med hänsyn till sin betydande storlek fördes till samma grupp som de minsta högre allmänna läroverken. Vid bifall härtill komme de båda för realskolor avsedda grupperna att endast innefatta samrealskolor.

En reservant inom lönenämnden, *H. Grimlund*, har med instämmande av ledamoten *Eljas* tillstyrkt överstyrelsens förslag med den ändring, som beträffande de fyra realskolorna för gossar förordats av lönenämndens majoritet.

Departementschefen har för egen del anfört i huvudsak följande:

I årets statsverksproposition hade förutsatts, att i vissa fall, såsom då dyrtidstillägg för närvarande ej utginge å arvode på grund av gällande maximeringsbestämmelser eller arvodesbeloppet vore av lägre storleksordning, arvoden skulle bibehållas vid oförändrade belopp, trots att rätten till dyrtidstillägg skulle bortfalla. Enligt överstyrelsens föreliggande utredning hade dyrtidstillägg till läroverksbibliotekarierna på grund av gällande maximeringsbestämmelser icke utgått eller utgått med reducerat belopp i 50 fall av 135, och vissa av de nu utgående bibliotekariearvodena syntes även vara av så ringa storlek, att de vid en sträng tillämpning av de principer för omreglering av arvoden med hänsyn till bortfallande dyrtidstillägg, som följts i årets statsverksproposition, icke skulle uppräknas. Av lämplighetsskäl och med hänsyn till den ståndpunkt, som av chefen för finansdepartementet enligt löneruleringspropositionen intagits i fråga om uppräknings av de vid provårsläroverk samt vissa andra statliga läroanstalter utgående särskilda ersättningarna, ansåge departementschefen sig emellertid böra föreslå, att samtliga de här ifrågakvarande arvoden uppräknades på grund av bortfallande dyrtidstillägg. Vid tillämpning av de principer, som i detta hänseende följts vid omräkningen av provårs- m. fl. arvoden, skulle bibliotekariearvodena höjas med 20 procent samtidigt med att dyrtidstillägget bortföll. Skolöverstyrelsen hade emellertid anfört enligt departementschefens mening välgående skäl för en ytterligare höjning av bibliotekariearvodena, och departementschefen ansåge sig därför böra föreslå, att dessa arvoden höjdes med 25 procent.

Vid bifall till detta förslag erhöles visserligen icke de bibliotekarier, som tidigare åtnjutit oregerat dyrtidstillägg oavkortat, full kompensation för den vid ett bortfallande av dyrtidstilläggen inträdande löneminskningen, medan å andra sidan vissa lärare skulle komma i åtnjutande av en ej oväsentlig arvodesökning. Departementschefen erinrade emellertid om att skolöverstyrelsen hade möjlighet att inom ramen för de anvisade anslagsmedlen jämka arvoden uppåt eller nedåt i de fall, där sådant på grund av särskilda förhållanden kunde befinnas nödigt eller lämpligt.

Någon annan ändring i de nuvarande grunderna för bibliotekariearvodenas bestämmande ifrågasatte departementschefen icke. Vad av lönenämnden anförts rörande lämpligheten av en jämkning uppåt av arvoden vid de stora, enbart för gossar avsedda realskolorna borde beaktas av överstyrelsen vid fördelningen av förevarande anslagspost.

Departementschefen förordade sålunda följande grunder för beräkning av bibliotekariearvodena (beloppen hade jämkats till jämna tal):

högre allmänt läroverk med minst 600 lärjungar	kronor	1,130
» » » » 400—599 »	»	940
» » » » mindre än 400 »	»	760
realskola med minst 400 lärjungar	»	570
» » mindre än 400 lärjungar	»	370

Arvoden åt biträden å rektorsexpeditionerna. För närvarande gälla följande grunder för arvodenas bestämmande:

Skolöverstyrelsen bestämmer arvoden inom ramen för tillgängliga anslagsmedel med ledning av följande beräkningsgrunder:

Arvode utgår icke vid läroverk med mindre än 6 klassavdelningar.

Vid övriga läroverk utgår såsom *grundarvode*:

vid provårsläroverk utom Stockholm	kronor	325
» » » i »	»	250
» övriga högre allmänna läroverk utom Stockholm	»	250
» » » » i »	»	175
» realskolor och samrealskolor	»	80

Vid läroverk med minst 7 klassavdelningar utgår härutöver *tilläggsarvode*, utgörande *en krona* för varje under höstterminen närvarande lärjunge.

Arvode må kunna jämkas uppåt eller nedåt i de fall, där sådant på grund av särskilda förhållanden kan befinnas nödigt eller lämpligt.

Skolöverstyrelsen har föreslagit, att grundarvodet skulle höjas till respektive 400, 300, 300, 200 och 100 kronor. Tilläggsarvodet skulle höjas till 1 krona 50 öre per lärjunge. Härtill skulle komma ett belopp av 50 kronor för varje fullt 50,000-tal, vartill läroverkets tillgångar uppginge. Överstyrelsen såge icke spörsmålet av förevarande arvoden som en löneteknisk fråga. Det avgörande vore, att arvodena icke vore — och sedan länge icke varit — anpassade efter läroverkens behov.

Statskontoret har i sitt utlåtande över skolöverstyrelsens ifrågavarande förslag hänvisat till sitt yttrande över förslaget om uppräknings av arvodena till bibliotekarier.

Undervisningsväsendets lönenämnd har förklarar sig för sin del icke kunna tillstyrka, att någon annan ändring av expeditorsbiträdenas arvoden för närvarande företogs än den, som direkt betingades av ett avskaffande av de reglerade dyrtidstilläggen å dessa arvoden.

Departementschefen har för egen del anfört, att frågan om arvoden åt biträden å rektorsexpeditionerna syntes böra bedömas på samma sätt som den förut berörda frågan om arvoden åt bibliotekarier. Han tillstyrkte i anslutning härtill en uppräknings av arvodena med omkring 25 procent och förutsatte att skolöverstyrelsen liksom beträffande bibliotekariearvodena jämkade beloppen uppåt eller nedåt i de fall, där sådant på grund av särskilda förhållanden — exempelvis för att undvika löneminskning — kunde befinnas nödigt eller lämpligt. Han vore icke nu beredd att tillstyrka ett särskilt tilläggsarvode, beräknat efter storleken av läroverkets fonderade tillgångar, men ville i detta sammanhang framhålla, att överstyrelsen borde taga behörig hänsyn till dessa och liknande förhållanden vid den jämkning av arvodesbeloppen, som överstyrelsen alltjämt borde vara befogad vidtaga.

Grundarvodet skulle vid en höjning med jämnt 25 procent komma att utgå med respektive 406, 312, 312, 219 och 100 kronor. Departementschefen föresloge emellertid, att arvodena avrundades så, att grundarvodet komme att utgöra:

vid provårsläroverk utom Stockholm	kronor	410
» » » i »	»	310
» övriga högre allmänna läroverk utom Stockholm	»	310
» » » » i »	»	220
» realskolor	»	100

Tilläggsarvodet borde utgå med 1 krona 25 öre för varje under höstterminen närvarande lärjunge.

En förnyad omprövning av förevarande arvodesfråga kunde befinnas påkallad, sedan spörsmålen om skolöverstyrelsens organisation och terminsavgifternas avskaffande funnit sin lösning. I samband med en sådan omprövning borde även tagas under övervägande, huruvida särskilda åtgärder äro av nöden för att minska rektorernas arbetsbörd.

Utskottet.

Departementschefens förslag med avseende å förevarande arvoden innebär att desamma generellt uppräknas med 25 procent, varav i stort sett 20 procent skulle utgöra kompensation för dyrtidstilläggets avskaffande och 5 procent en av materiella grunder föreslagen arvodesreglering för ifrågavarande arvodestagare. Utskottet vill icke motsätta sig att arvodena till rektorsbiträdena uppräknas på sätt departementschefen förordat, enär arbetsbördan för nämnda befattningshavare syntes utskottet kunna motivera en arvodesökning utöver den av dyrtidstilläggets inarbetande betingade. Vidkommande arvodena till bibliotekarierna har utskottet däremot icke ansett sig kunna förorda en uppräkning av desamma med mera än 20 procent, motsvarande i stort sett dyrtidstilläggets bortfallande.

I likhet med departementschefen förutsätter utskottet, att skolöverstyrelsen vid utmätandet av arvodena i de särskilda fallen begagnar sig av möjligheten att jämka arvodesbeloppen på sådant sätt, att en reell arvodesminskning i förekommande fall så vitt möjligt undvikas.

Med hänsyn till den ståndpunkt, utskottet sålunda intagit, synes den av departementschefen till 91,000 kronor beräknade delposten till arvoden åt bibliotekarier kunna minskas med 3,500 kronor till 87,500 kronor.

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t: Särskilda arvoden vid provårsläroverk. Särskilda arvoden vid linje för aftonundervisning i Stockholm. Förstnämnda delpost är för innevarande budgetår uppförd med 125,000 kronor. Ur anslaget till Allmänna läroverken: Diverse oförutsedda behov ha för enahanda ändamål anvisats 15,600 kronor, varför tillhoppa 140,600 kronor stå till förfogande under nu löpande budgetår. Den sistnämnda av förevarande två delposter är för närvarande uppförd med 1,200 kronor. Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle delposterna för nästa budgetår uppföras med respektive 164,400 kronor och 2,550 kronor. Anslagshöjningen hänför sig, vad provårsarvodena angår, till en uppräkning av nämnda arvoden med 20 procent, och beträffande arvoden vid linjen för aftonundervisning.

Utskottet.

Vad Kungl. Maj:t föreslagit beträffande anslag till förevarande ändamål har icke givit utskottet anledning till erinran.

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal: Grundavlöningar m. m. För detta ändamål är i avlöningsstaten för innevarande budgetår beräknat ett belopp av förslagsvis 2,470,000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att delposten skulle höjas med 1,078,000 kronor till 3,548,000 kronor. Större delen av anslagshöjningen är hänförlig till den av Kungl. Maj:t i annat sammanhang föreslagna och av riksdagen biträdda löneregleringen för icke-ordinarie personal vid bland annat de allmänna läroverken.

Av propositionen inhämtas bland annat:

Icke-ordinarie ämneslärare. Antalet klassavdelningar väntas nästa läsår automatiskt stiga från 1,987 med 55 till 2,042, motsvarande, vad ämneslärarna angår, en automatisk ökning av lärarkåren med 68 lärare med full tjänstgöring från 2,360 till 2,428. Ett ytterligare behov av nya lärartjänster tillkommer genom de föreslagna organisatoriska förändringarna. Större delen av det nya lärarbehovet är avsett att täckas genom ökning av antalet icke-ordinarie ämneslärare.

I det av skolöverstyrelsen för icke-ordinarie ämneslärare äskade beloppet ingår ett belopp av 9,500 kronor, avsett att bereda medel till lindring i undervisningsskyldigheten i särskilda fall för lärare i vissa naturvetenskapliga ämnen, vilka tillika äro institutionsföreståndare. Enligt överstyrelsens berörda förslag skulle högre allmänna läroverk kunna tilldelas högst 12 extra veckotimmar årligen under högst två år i sådana fall, då ny- eller ombyggnad skett och nya naturvetenskapliga institutioner till följd härav behöva organiseras. Departementschefen har icke ansett sig för närvarande beredd att förorda detta förslag.

Icke-ordinarie övningslärare. Skolöverstyrelsen har föreslagit följande av organisatoriska förändringar eller av redan beslutade åtgärder icke betingade förändringar, medförande nedan angivna kostnadsökning för nästa budgetår:

Ä n d a m å l	Kostnadsökning enligt nu gällande lönebestämmelser		
	Ordinarie lärare Kronor	Icke-ordinarie lärare Kronor	Summa Kronor
Utvidgning av den frivilliga undervisningen i teckning	3,242	1,350	4,592
Ikraftträdande av 1933 års undervisningsplan för ämnet musik	32,039	5,073	37,112
Utvidgning av undervisningen i hållningsrättande gymnastik	9,000	4,121	13,121
Utvidgning av den frivilliga undervisningen i kvinnlig slöjd	2,079	1,631	3,710
Utvidgning av undervisningen i hushållsgöromål	—	6,200	6,200
Summa summarum kronor	46,360	18,375	64,735

Departementschefen har funnit det vara avsevärda belopp, som vid bifall till överstyrelsens förslag skulle komma att erfordras utöver de kostnadsökningar, som följa av läroverkens automatiska tillväxt och de organisatoriska förändringar, departementschefen förordat. Han funne sig endast i begränsad utsträckning kunna tillmötesgå de av överstyrelsen fram-

förda önskemålen. Han såge sig sålunda för närvarande nödsakad inskränka sig till att förorda en anslagshöjning för att tillgodose behovet av utvidgning av den undervisning i hållningsrättande gymnastik, som försöksvis varit anordnad sedan läsåret 1937—38 och som syntes hava medfört påfallande goda resultat. För ändamålet hade överstyrelsen begärt anslag för ytterligare 75 veckotimmar utöver de 50, som för närvarande stode till förfogande. Departementschefen tillstyrkte för egen del en ökning av antalet veckotimmar till 100, vilket torde kunna beräknas komma att medföra en kostnadsökning med två tredjedelar av den av överstyrelsen beräknade.

Den för närvarande helt frivilliga undervisningen i hushållsgöromål ansåge departementschefen vara förtjänt av all uppmuntran. Då emellertid av de 320 veckotimmar, som för ändamålet stått till buds under innevarande läsår, enligt uppgift av överstyrelsen endast 296 tagits i bruk under höstterminen 1938, funne departementschefen sig icke kunna tillstyrka en anslagshöjning för detta ändamål utan förordade, att medel anvisades till samma antal veckotimmar som för innevarande budgetår.

Lärare i praktiska läroämnen vid inbyggda praktiska realskollinjer. Departementschefen har erinrat, att han i propositionen nr 230/1938 uttalat sig för att dessa lärare i fråga om löneförmåner borde likställas med motsvarande lärare vid praktiska mellanskolor. Han utginge nu ifrån att så komme att bliva fallet i och med nästa budgetår.

Icke ordinarie vaktmästare. Under förevarande delpost har medel beräknats för 34 icke-ordinarie vaktmästarbefattningar; den härav föranledda kostnadsökningen har beräknats till 82,500 kronor.

Särskilda ersättningar för vissa extra arbeten. Enligt avlöningsreglementet för ordinarie lärare vid statens undervisningsväsende, § 29, kunna i undantagsfall ersättningar utgå för uppdrag eller arbete, som kunna anses falla utom lärarens vanliga tjänsteutövning. I främsta rummet torde, anför överstyrelsen, under denna rubrik falla de ersättningar för utfört institutionsarbete, som hittills utgått ur det under allmänna läroverken uppförda förslagsanlaget till diverse oförutsedda behov. För ändamålet beräknas oförändrat anslagsbelopp, 2,500 kronor.

Departementschefen har beräknat förevarande delpost sålunda:

Icke-ordinarie ämneslärare	kronor	2,707,000
» » teckningslärare	»	173,000
» » musiklärare	»	62,000
» » gymnastiklärare	»	216,000
» » lärare i manlig slöjd	»	104,000
» » » » kvinnlig »	»	91,000
» » » » hushållsgöromål	»	46,000
Timlärare i praktiska läroämnen vid inbyggda praktiska realskollinjer	»	64,000
Icke-ordinarie vaktmästarpersonal	»	82,500
Särskilda ersättningar för vissa extra arbeten	»	2,500
	<hr/>	
	Summa kronor	3,548,000.

Utskottet.

Departementschefens förslag beträffande anvisande av medel till förevarande ändamål har utskottet ansett sig kunna biträda.

I m o t i o n e n I : 2 5 1 har yrkats höjning av förevarande anslags-

medel med 9,500 kronor för beredande av lindring i undervisningsskyldigheten i särskilda fall för lärare i vissa naturvetenskapliga ämnen, vilka tillika äro institutionsföreståndare. Utskottet anser sig icke på grundval av den i ämnet förebragta utredningen kunna tillstyrka bifall till ifrågavarande yrkande, som visserligen framförts av skolöverstyrelsen i dess anslagsäskanden för nästa budgetår men avstyrkts av såväl statskontoret som departementschefen. Utskottet erinrar i detta sammanhang om, att under förevarande anslagspost av departementschefen på förslag av skolöverstyrelsen inberäknats ett belopp av 2,500 kronor till särskilda ersättningar för vissa extra arbeten, vilket belopp enligt vad av skolöverstyrelsens yttrande i ämnet framgår i främsta rummet synes vara avsett till ersättningar för utfört institutionsarbete.

På grund av vad sålunda anförts finner sig utskottet böra avstyrka bifall till motionen I: 251.

Den ståndpunkt, utskottet i sitt utlåtande i anledning av propositionen nr 217 till innevarande års riksdag intagit i fråga om löneroglering för övninglärare, torde icke behöva föranleda någon ändring i anslagsberäkningarna.

I detta sammanhang anser sig utskottet böra framhålla önskvärdheten av att undervisningen i praktiska ämnen beredes ett större utrymme i realskolans kursplaner än vad hittills varit möjligt. I sådant hänseende vill utskottet i främsta rummet understryka betydelsen av att främja undervisningen i hushållsgöromål för flickor.

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal: Avlöningsförhöjningar m. m. Denna delpost, som för närvarande är uppförd med förslagsvis 200,000 kronor, har av Kungl. Maj:t föreslagits höjd till 240,000 i samband med förutnämnda löneroglering.

Kungl. Maj:ts förslag beträffande anvisande av medel till förevarande ändamål har icke givit utskottet anledning till erinran. Utskottet.

Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän. Denna anslagspost, för närvarande uppförd med förslagsvis 199,150 kronor, föreslås på grund av förutnämnda löneroglering sänkt till 900 kronor. Posten avses för nästa budgetår komma att belastas allenast med kostnaderna för *dels* ifrågakommande ersättningar för minskning i löneinkomst åt lärare, i vilkas avlöningsförmåner ingå donationsmedel m. m., *dels ock* tillfälligt löneförbättring åt en adjunkt, vilken kvarstår å äldre stat.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts i förevarande avseende framlagda förslag. Utskottet.

Rörligt tillägg. Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag om uppförande av en anslagspost å 1,517,190 kronor till förevarande ändamål. Utskottet.

Särskilda uppbördsmedel. Under denna rubrik redovisas för närvarande *dels* bidrag från Stockholms stad med 15,000 kronor, *dels* av kommuner, respektive lärare erlagda hyresersättningar, respektive hyror med 274,000 kronor, *dels ock* avkastningar av donationer från kronan m. m. med 37,600 kronor.

Departementschefen har icke ifrågasatt några förändringar beträffande nämnda uppbördsbelopp. Däremot har under rubriken upptagits *dels* ett belopp av 120,000 kronor, motsvarande av vaktmästare vid läroverken erlagda hyror samt ersättning för bränsle och lyse, *dels ock* ett belopp av 480,000 kronor, avsett att omföras från ljus- och vedkassorna och motsvarande i runt tal kassornas nuvarande utgifter för kontant avlöning åt den vaktmästarpersonal, som kommer i åtnjutande av lönereglering. Förslaget innebär, att de nuvarande avgifterna till sagda kassor böra bibehållas i princip oförändrade, till dess frågan om en generell minskning av terminsavgifterna vid de allmänna läroverken vunnit sin lösning.

Utskottet.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förslag beträffande ifrågasvarande särskilda uppbördsmedel.

4. Förslagsanslaget till Allmänna läroverken: Bidrag till ljus- och vedkassorna m. m.

Förevarande anslag är under innevarande budgetår uppfört med 394,000 kronor. Från anslaget utgår gottgörelse till läroverk för sådan nedsättning i eller befrielse från föreskriven terminsavgift till ljus- och vedkassan, som meddelas obemedlade lärjungar. En för varje år särskilt bestämd del av anslaget, för närvarande 12,000 kronor, är avsedd att, efter Kungl. Maj:ts beprövande, användas såsom bidrag till nedbringande för samtliga lärjungar vid allmänt läroverk av avgifterna till ljus- och vedkassan, därest dessa kunna anses alltför tyngande.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagsökning med 26,000 kronor, föranledd av en höjning av den beräknade medelsåtgången.

Utskottet.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag i fråga om förevarande anslag.

5. Förslagsanslaget till Folkskoleseminarier: Avlöningar.

Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 1,864,400 kronor och föreslås nu uppfört med 2,400,000 kronor.

Av förevarande proposition inhämtas bland annat:

Beträffande *seminarieorganisationens omfattning* föreslår departementschefen i enlighet med skolöverstyrelsens hemställan, att elevintagning skall ske i den utsträckning, som förutsatts vid seminarieorganisationens genomförande. Några nya elever böra alltså icke enligt departementschefens mening intågas i den nuvarande extra studentlinjen vid seminariet i Stock-

holm och icke heller vid den förra året påbörjade parallellinjen vid seminariet i Luleå.

Med anledning av att den nya seminarieorganisationen med ingången av budgetåret 1939/40 helt genomföres, har överstyrelsen föreslagit, att antalet ordinarie *lektorstjänster* skulle ökas med 8 från 71 till 79, eller det antal, som av statsmakterna beräknats erforderligt efter omorganisationens genomförande. Med hänsyn till att en lektorstjänst beräknas komma att under nästa läsår liksom under det innevarande uppehållas av en å övergångsstat uppförd adjunkt, har överstyrelsen emellertid icke ansett erforderligt att beräkna förhöjda anslagsmedel för flera än sju nya lektorstjänster. Departementschefen har tillstyrkt detta förslag.

I fråga om *vaktmästarpersonalen* har departementschefen förordat, att 28 heltidsbefattningar nyregleras, varav 20 såsom vaktmästare eller värmeledningsskötare och 8 såsom trädgårdsbiträden. På ordinarie stat funne departementschefen sig för närvarande böra uppföra 18 befattningar såsom vaktmästare (värmeledningsskötare) varav 8 i lönegraden A 7 och 10 i lönegraden A 6. Återstående befattningar syntes tills vidare böra upptagas såsom extra ordinarie. I enlighet med vad nu anförts har under anslagsposten till tjänstemän å ordinarie stat jämväl beräknats medel till ordinarie vaktmästare och därmed jämförliga befattningshavare med 67,600 kronor. Vidare hava medel beräknats med 27,600 kronor till 10 extra ordinarie vaktmästare.

Beträffande *bibliotekariervodena* har departementschefen erinrat, att han föreslagit en uppräknings med 25 procent av dessa arvoden vid de allmänna läroverken. Då frågan om reglering av folkskoleseminariernas bibliotekariervoden i princip syntes böra bedömas på samma sätt som frågan om motsvarande arvoden vid de allmänna läroverken, borde alltså förevarande delpost, nu 7,500 kronor, höjas med omkring 1,800 kronor till 9,300 kronor. I samband härmed skulle förmånen att åtnjuta dyrtidstillägg å arvodena upphöra.

Kungl. Maj:ts förslag beträffande förevarande anslag har icke givit utskottet anledning till annan erinran, än att utskottet, i konsekvens med den ståndpunkt, utskottet intagit i fråga om arvoden åt bibliotekarier vid de allmänna läroverken, finner sig böra förorda en uppräknings allenast med 20 procent av arvodena åt bibliotekarier vid folkskoleseminarierna. På grund härav synes delposten till arvoden åt seminariebibliotekarier böra beräknas till 8,900 kronor, vilket i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagsminskning med 400 kronor. Förevarande anslag till avlöningar bör alltså för nästa budgetår uppföras med (2,400,000 — 400 =) 2,399,600 kronor.

Utskottet.

6. Förslagsanslaget till Folkskoleseminarier: Omkostnader.

Förevarande anslag är för innevarande budgetår uppfört med 265,900 kronor, varför Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagsminskning med 42,300 kronor, uppkommen därigenom, att kostnaderna för avlöande av

vaktmästarpersonalen i samband med löneregleringen för nämnda personal överförts till avlöningsanslaget.

Kungl. Maj:ts förslag har icke givit utskottet anledning till erinran.

7. Förslagsanslaget till Småskoleseminarier: Avlöningar.

Utskottet.

Ifrågavarande anslag utgår för innevarande budgetår med 413,600 kronor. Kungl. Maj:ts förslag innebär sålunda en anslagshöjning med 106,400 kronor.

Enligt beslut av 1936 års riksdag skola småskoleseminarierna vara organiserade enligt följande grunder. Seminarierna skola vara till antalet sju, därav tre skola vara anordnade såsom dubbelseminarier och fyra tills vidare såsom enkelseminarier. De tre dubbelseminarierna, vilka skola vara förlagda till Strängnäs, Skara och Landskrona, skola omfatta vardera två tvååriga linjer. Av enkelseminarierna skola två, Härnösand och Växjö, vara utrustade med enkla tvååriga linjer och två, Haparanda och Lycksele, med enkla treåriga linjer.

Den *normala organisationen* innebär alltså, att samtidigt åtta tvååriga och två treåriga seminarielinjer skola vara i funktion. Jämlikt nu gällande stadga för småskoleseminarierna, nr 42/1938, må i varje klass eller avdelning av klass icke intagas fler elever än att hela antalet samtidigt undervisade uppgår till högst 24, där ej skolöverstyrelsen på grund av särskilda förhållanden medger undantag.

Innevarande läsår hava 15 elever intagits i första klassen vid ettvart av småskoleseminarierna i Haparanda, Härnösand, Lycksele, Skara och Strängnäs samt 24 vid vart och ett av seminarierna i Landskrona och Växjö, tillhoppa 123 elever.

Av förevarande proposition inhämtas:

Skolöverstyrelsen har beträffande elevintagningen nästa läsår yttrat bland annat:

Av verkställda undersökningar syntes framgå, att de restriktiva åtgärder, som staten under de senare åren vidtagit ifråga om småskolläro- utbildningens omfattning, haft åsyftad verkan, så att arbetslösheten bland småskolläro- lärarinnorna i vissa delar av landet upphört och i övrigt i stort sett vore på väg att upphöra.

Avgången av i tjänst varande småskolläro- lärarinnor kunde, om hänsyn toges icke blott till pensionering utan även till möjligheterna till viss förtidspensionering och till avgångsfrekvensen på grund av andra orsaker (dödsfall, frivillig avgång m. m.) kunde för de närmaste åren beräknas bliva:

År:	1938	1939	1940	1941	1942	1943	1944	1945	1946	1947
Antal avgångna:	391	431	451	443	433	441	511	513	554	567

Även om det beräknade antalet avgångna i verkligheten skulle bli något mindre än de angivna siffrorna utvisade, skulle likväl av de ovan anförda förhållandena kunna dragas den slutsatsen, att tiden borde vara inne för en väsentlig utvidgning av såväl klassantalet som antalet intagna elever vid småskoleseminarierna.

Emellertid måste vid denna frågas bedömande även beaktas andra omständigheter, vilka manade till fortsatt försiktighet i fråga om seminarieverksamhetens utvidgning. Överstyrelsen åsyftade den pågående rationaliseringen inom folkskoleväsendet, vilken medförde ett stort antal övertaliga lärare i samband med tjänstindragningar. Dessa indragningar drabbade i första hand de befattningar, som innehades av småskollärarinnor. Genom den undersökning, som folkskolinspektörerna författningsenligt verkställt vid årsskiftet 1936—37, hade framgått att intill den 1 juli 1940 kunde räknas med över 600 övertaliga småskollärartjänster. Enligt av överstyrelsen från folkskolinspektörerna inhämtade särskilda uppgifter angående förändringar i lärarbehovet framginge, att småskollärartjänsterna under redovisningsåren 1938—40 borde minskas med sammanlagt 263. I vilken omfattning dessa övertaliga tjänster verkligen kunde indragas under ifrågavarande år vore emellertid en öppen fråga. Av det anförda framginge, att beföringsmöjligheterna för småskollärarinnorna fortfarande vore mycket små. Vid slutet av vårterminen 1938 hade inom småskollärarkåren 647 varit extra ordinarie och 1,218 vikarier, varav 377 uppehållit vakanta tjänster och 841 varit vikarier för tjänstlediga lärare. Flertalet av de vakanta tjänsterna vore givetvis sådana, som vid lägligt tillfälle kunde indragas.

Med hänsyn till det nu anförda funne överstyrelsen, att läget ännu manade till återhållsamhet i fråga om intagning av elever vid småskoleseminarierna år 1939. Dock funne överstyrelsen — med hänsyn till den hotande bristen på småskollärarinnor i södra Sverige — tiden vara inne att småskoleseminariets i Landskrona organisering till dubbelseminarium påbörjades genom att två avdelningar av första klassen där intoges hösten 1939. Likaså syntes klassnumerären vid de seminarier, som senast intagit 15 elever, nu böra ökas till 20, dock med undantag för seminarier i Haparanda och Lycksele, där förhållandena motiverade, att intagningen icke heller nästa gång överstege 15-talet.

Styrelsen för Sveriges småskolläraryrkesförening har framhållit såsom nödvändigt, att examinationen av småskollärarinnor starkt begränsades, samt understrukit vikten av en rationell platsförmedling.

Statskontoret har avstyrkt förslaget om dubbling av Landskrona-seminariet.

Av vad skolöverstyrelsen i föreliggande ärende anfört rörande de omständigheter, som borde tillmätas avgörande betydelse för bedömandet av spørgsmålet om elevintagningen för nästkommande budgetår, syntes framgå, att relevantalet näppeligen kunde sättas lägre än till det av överstyrelsen beräknade. I sagda avseende funne statskontoret således icke anledning till erinran mot överstyrelsens förslag. Ämbetsverket kunde emellertid icke biträda överstyrelsens uppfattning i fråga om organisationen av småskoleseminarierna. Enligt statskontorets mening borde nämligen ur kostnadssyn-

punkt intagningsklassen vid samtliga seminarier först fyllas med maximalt antal elever, innan parallellavdelningar upprättades. Den omständigheten, att i vissa delar av landet rådde överskott och i andra delar brist på småskollärarinnor, torde härvidlag icke böra tillmätas avgörande betydelse.

Departementschefen har ifråga om elevintagningen för egen del anfört:

Den av skolöverstyrelsen verkställda utredningen syntes utvisa, att en mindre ökning av elevintagningen vid småskoleseminarierna vore påkallad. Såvitt nu kunde bedömas, borde elevintagningen för nästkommande läsår äga rum i ungefär den av överstyrelsen ifrågasatta omfattningen. Detta innebure, att i första klassen vid småskoleseminarierna skulle intagas 162 elever mot 123 höstterminen 1938, en ökning alltså med 39 elever.

Enligt överstyrelsens förslag skulle denna höjning av antalet nyintagna elever ernås *dels* genom ökning av elevnumeraeren vid de redan i verksamhet varande tvååriga seminarielinjerna i Härnösand, Skara och Strängnäs från 15 till 20, *dels ock* genom upprättande i enlighet med 1936 års organisationsplan av en parallellinje vid Landskrona-seminariet med maximalt antal elever — alltså 24 — i första klassen. På av statskontoret anförda skäl kunde departementschefen icke tillstyrka en utökning av antalet seminarielinjer, så länge behovet av ett större antal utexaminerade småskollärarinnor utan olägenhet kunde tillgodoses genom att utnyttja den nuvarande seminarieorganisationens examinationskapacitet. Därest 24 elever intoges i första klassen av varje redan i verksamhet varande seminarielinje, skulle elevantalet i nämnda klass komma att uppgå till sammanlagt ($7 \times 24 =$) 168, eller 6 mer än det elevantal, varmed överstyrelsen för nästa läsår räknat. Att det ännu rådande överskottet på småskollärarinnor vore mest framträdande inom de nordligaste delarna av riket, utgjorde enligt departementschefens mening icke tillräckligt skäl för överstyrelsens förslag. Departementschefen ville i detta sammanhang instämma i vad styrelsen för Sveriges småskollärarynförning uttalat angående vikten av en rationell platsförmedling, varigenom en jämnare fördelning av tillgången på platsökande småskollärarinnor skulle kunna vinnas.

Beträffande behovet av lärartjänster har *överstyrelsen* anfört, att ett inrättande av en parallellinje vid seminariet i Landskrona medförde behov av en ny adjunktstjänst och en ny lärarinnetjänst i hushållsgöromål. I övrigt har överstyrelsen hemställt om inrättande av ytterligare två övningsskollärartjänster, avsedda för seminarierna i Skara respektive Strängnäs. *Departementschefen* har emellertid ställt sig avvisande till nämnda förslag.

Ifråga om tjänstemän å övergångsstat borde, framhåller departementschefen, å personalförteckningen uppföras allenast sju ämneslärare i lönegraden A 20. Övriga å nu gällande personalförteckning upptagna tjänstemän å övergångsstat hade nämligen erhållit ordinarie anställning.

Ifråga om vaktmästarpersonalen föreslås lönereglering för 7 ordinarie vaktmästare i lönegraden A 6.

Beträffande anslagsberäkningarna i övrigt märkes, bland annat, att arvoden till *seminariebibliotekarier* och *rektorsbiträden* föresla-

gits uppräknade med 25 procent i samband med slopande av dyrtidstilläggen å sagda arvoden, detta i överensstämmelse med vad av departementschefen ifrågasatts beträffande motsvarande arvoden vid folkskoleseminarierna.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, har skolöverstyrelsen med stöd av verkställda undersökningar ansett sig kunna konstatera, att den hittills rådande arbetslösheten bland småskollärarinnorna i vissa delar av landet upphört och i övrigt i stort sett vore på väg att försvinna. Då olika faktorer, särskilt de pågående indragningarna av med småskollärarinnor besatta tjänster, emellertid manade till viss försiktighet vid beräklandet av den erforderliga elevintagningen, har överstyrelsen ifrågasatt en ökning av antalet nyintagna elever allenast med 39 från 123 under höstterminen 1938 till 162 för nästkommande läsår. Departementschefen har för sin del framhållit, att, såvitt nu kunde bedömas, borde elevintagningen för nästa läsår hålla sig ungefär vid den av överstyrelsen angivna omfattningen. Härvid har departementschefen tänkt sig, att intagning av elever skulle ske i ökad utsträckning vid de nuvarande sju seminarielinjerna, vilka icke samtliga vore i full utsträckning utnyttjade till sin fulla examinationskapacitet. Därest 24 elever — vilket vore maximum — intoges i nämnda linjer, skulle elevantalet i seminariernas första klass komma att uppgå till ($7 \times 24 =$) 168, eller 6 mer än vad överstyrelsen ansett behövt för nästa läsår. Härigenom skulle enligt departementschefens förslag undvikas att nu upprätta den av överstyrelsen föreslagna parallellavdelningen vid seminariet i Landskrona, vilket komme att medföra viss kostnadsökning.

Ehuru utskottet icke håller för osannolikt, att en något större elevintagning än nu ifrågasatts varit att förorda för nästa läsår och att inom en relativt snar framtid en icke oväsentlig ökning av examinationen kommer att visa sig påkallad, har utskottet likväl icke ansett sig böra rikta någon erinran mot att elevintagningen för nästa budgetår hålles ungefär inom den av departementschefen förordade ramen. Utskottet vill emellertid såsom sin mening uttala, att vägande skäl kunna anföras mot att öka elevnumrären vid småskoleseminarierna i Haparanda och Lycksele upp till maximumantalet, 24 elever. Med hänsyn till den relativa bristen på arbetstillgång för småskollärarinnor inom de nordligaste delarna av riket och med tanke jämväl på svårigheterna att åstadkomma en förflyttning i någon mera betydande utsträckning av småskollärarinnor med hemort i nämnda trakter till de sydligare delarna av landet, synes det välbetänkt att icke låta elevintagningen vid sagda seminarier mera väsentligt överstiga 15. Av nu nämnda skäl hade det måhända varit till fördel, om den av överstyrelsen föreslagna parallellavdelningen vid seminariet i Landskrona kommit till stånd från och med nästa budgetår. Utskottet har dock icke velat motsätta sig Kungl. Maj:ts förslag på denna punkt.

Utskottet.

Departementschefens anslagsberäkningar hava icke givit utskottet anledning till annan erinran, än att utskottet — med hänsyn till den ståndpunkt, utskottet intagit till frågan om den av departementschefen förordade arvodesregleringen för bibliotekarierna vid de allmänna läroverken — icke ansett sig kunna tillstyrka, att arvodena till bibliotekarier vid småskoleseminarierna i samband med slopande av rätten till dyrtidstillägg höjas med mer än 20 procent. Delposten till ifrågavarande arvoden torde i anledning härav böra i förhållande till departementschefens förslag minskas med 100 kronor till (3,200 — 100 =) 3,100 kronor och avlöningsstatens slutsumma med enahanda belopp till (520,000 — 100 =) 519,900 kronor.

8. Förslagsanslaget till Småskoleseminarier: Omkostnader.

Detta anslag utgår nu med 86,500 kronor. Kungl. Maj:ts förslag innebär sålunda en anslagsminskning med 5,500 kronor, vilken möjliggjorts genom överförande till annat anslag av kostnaderna för avlöning åt den vaktmästarpersonal, som föreslagits komma i åtnjutande av lönereglering.

Utskottet. Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag i fråga om anslag till förevarande ändamål.

9. Förslagsanslaget till Nomadskolor: Avlöningar.

Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 99,600 kronor och föreslås nu höjt till 125,300 kronor; anslagshöjningen sammanhänger helt med den provisoriska lönereglering, för bland andra, nomadskollärarna, som av Kungl. Maj:t i särskild proposition föreslagits och av utskottet tidigare förordats.

Utskottet. Utskottet tillstyrker bifall till vad Kungl. Maj:t föreslagit i fråga om förevarande anslag.

10. Förslagsanslaget till Läroanstalter för blinda: Avlöningar.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 77,300 kronor, *dels* föranledd av löneregleringsskäl, *dels ock* av vissa personalökningar. Sålunda föreslås anställande av en extra ordinarie *lärare i musik* för åstadkommande av utökad musikundervisning samt en ny extra *lärare i kunskapsämne*. Vidare ifrågasättes uppförande å ordinarie stat i lönegraden A 7 av en *sjuksköterska*, som för närvarande avlönas från omkostnadsanslaget. Slutligen föreslår departementschefen anvisande av medel under

förevarande avlöningsanslag till avlönande av en ordinarie maskinist i lönegraden A 10, en ordinarie vaktmästare i lönegraden A 7, två ordinarie vaktmästare i lönegraden A 5 samt en ordinarie eldare likaledes i lönegraden A 5.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag ifråga om anslag till förevarande ändamål.

Utskottet.

11. Förslagsanslaget till Läroanstalter för blinda: Omkostnader.

Kungl. Maj:t har föreslagit en höjning av förevarande anslag med 2,300 kronor till 200,500 kronor. Härvid är att märka, att å ena sidan en minskning i anslagsbelastningen med 12,350 kronor förutsatts komma att äga rum till följd av överförande till annat anslag av vissa avlöningskostnader, medan å andra sidan ökade medel beräknats till utackorderingsbidrag till elever vid hantverksskolan i Kristinehamn för blinda män. Samtidigt föreslås en mindre sänkning av elevavgifterna vid hantverksskolan i Växjö för blinda kvinnor.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag ifråga om anslag till förevarande ändamål. Vad departementschefen i detta sammanhang anfört rörande grunder för reseersättning åt blindskolelever har icke givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet.

12. Förslagsanslaget till Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Avlöningar.

Kungl. Maj:t har föreslagit en höjning av förevarande anslag från 69,900 kronor med 28,800 kronor till 98,700 kronor. Anslagshöjningen är huvudsakligen föranledd av redan beslutade eller av utskottet förordade löneregleringar för de särskilda personalkategorierna.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts här ifrågavarande förslag.

Utskottet.

13. Förslagsanslaget till Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Omkostnader.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 22,700 kronor. Höjningen hänför sig till följande ändamål:

a) ökning med 1,650 kronor av de för bränsle, lyse och vatten avsedda medlen;

b) höjning med 18,250 kronor av delposten till vårdar- och ekonomipersonal; denna höjning är föranledd av en föreslagen lönereglering för nämnda personal samt en begränsning av personalens arbetstid från 60 till 48 timmar i veckan;

c) uppräknig med 3,000 kronor av den förslagsvis beräknade delposten till kosthållet.

Utskottet.

Vad Kungl. Maj:t föreslagit i nu förevarande avseende har icke givit utskottet anledning till erinran.

14. Förslagsanslaget till Läroanstalter för dövstumma: Avlöningar.

Förevarande anslag är för innevarande budgetår uppfört med 829,100 kronor. Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 290,400 kronor. Anslagshöjningen betingas till större delen av de lönerregleringar, som avses träda i kraft från och med nästa budgetår, men hänför sig jämväl till vissa utökningar av personalorganisationen.

Beträffande kostnadsökningarna har departementschefen inledningsvis anført:

Såsom förutsetts vid beslutet om statens övertagande av kostnaderna för dövstumundervisningsväsendet, hade — vilket också framginge av skolöverstyrelsens anslagsberäkningar — en icke oväsentlig stegring av anslagsbehovet till avlöningar vid dövstumskolorna gjort sig gällande redan för det andra budgetåret efter förstatligandet. Nämda stegring vore givetvis främst beroende av det fortsatta utbyggandet av den obligatoriska fortsättnings-skolan och den därav betingade ökningen av elevantalet vid fortsättnings-skolorna. Elevantalet i sistnämnda skolor beräknades sålunda komma att stiga från 102 till 176, en ökning alltså med icke mindre än 74 elever, medan lärjungantalet i upptagnings- och specialskolor beräknats komma att öka från 532 med 38 till 570. Naturligtvis vore dessa beräkningar i viss mån osäkra, vilket manade till försiktighet vid uppskattandet av medelsbehovet för nästa budgetår. Överstyrelsens anslagsberäkningar syntes ock i stort sett försiktigt hållna och gäve därför icke rum för några starkare beskrningar.

Kostnadsökningarna hänföra sig — förutom till ovannämnda lönerregleringar — huvudsakligen till följande ändamål:

a) inrättande av följande nya ordinarie tjänster, nämligen två gymnastiklärartjänster i lönegraden A 20 (avsedda för dövstumskolorna å Manilla och i Vänersborg), en maskinistbefattning i lönegraden A 10 och sex vaktmästartjänster i lönegraden A 6;

b) ökade medel till arvoden (2,175 kronor);

c) ökade medel till övrig icke-ordinarie personal; för detta ändamål beräknas, oavsett lönerregleringen, omkring 70,000 kronor erforderliga.

Utskottet.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framlagda förslag.

15. Förslagsanslaget till Tekniska läroverk: Avlöningar.

Kungl. Maj:t har föreslagit en anslagshöjning till förevarande ändamål med 299,600 kronor. Därvid har under ifrågavarande anslag beräknats me-

del till avlöningar jämväl för tekniska gymnasiet i Göteborg, vilka medel tidigare anvisats från annat anslag. I övrigt innebär Kungl. Maj:ts förslag i huvudsak följande *sakliga förändringar*:

a) Vartdera av de tekniska läroverken i Härnösand och Stockholm erhåller en ny lektorstjänst.

b) Vissa arvodesbelopp uppräknas med hänsyn till bortfallande dyrtidstillägg; då å bibliotekariearvodena i regel icke utgått dyrtidstillägg på grund av gällande maximeringsbestämmelser föreslås dock icke någon höjning i kompensationsyfte av den för detta ändamål avsedda delposten.

c) Lönereglering föreslås inträda för vaktmästarpersonalen.

Beträffande *vaktmästarpersonalen* vid de tekniska läroverken inhämtas av förevarande proposition bland annat:

Enligt departementschefens förslag skulle följande ordinarie vaktmästar-tjänster finnas vid de tekniska läroverken:

Malmö och Örebro: vid vartdera läroverket två befattningar i lönegraden A 7 och en i lönegraden A 6;

Norrköping och Borås: vid vartdera läroverket en befattning i envar av lönegraderna A 7 och A 6;

Göteborg: en befattning i lönegraden A 7 och en i lönegraden A 5;

Västerås och Härnösand: vid vartdera läroverket en befattning i lönegraden A 6;

Stockholm: ingen ordinarie befattning;

Eskilstuna: ingen ordinarie befattning.

Beträffande tekniska fackskolan i Eskilstuna föreslås i stället för inrättande av en ordinarie befattning att medel beräknas under anslagsposten till grundavlöningar till icke-ordinarie personal till en e. o. vaktmästare med halvtidstjänstgöring, placerad i 6 lönegraden.

Skolöverstyrelsen har föreslagit inrättande vid sistnämnda skola liksom för tekniska fackskolan i Västerås av en ordinarie vaktmästarbefattning i lönegraden A 6. *Lönenämnden* har anfört, att ifrågavarande två vaktmästare borde uppföras å ordinarie stat allenast under förutsättning att de hade heltidstjänstgöring; huruvida så vore förhållandet framginge emellertid icke med full tydlighet av det föreliggande utredningsmaterialet.

Beträffande vaktmästarpersonalen vid de tekniska läroverken har Kungl. Maj:t föreslagit nyreglering av nu befintliga vaktmästarbefattningar på så sätt, att sju vaktmästare skulle placeras i lönegraden A 7, sex i lönegraden A 6 och en i lönegraden A 5. Härvid har för tekniska fackskolan i Eskilstuna icke avsetts någon ordinarie vaktmästare utan endast en extra ordinarie sådan med halvtidstjänstgöring, placerad i 6 lönegraden. Säsom motiv härför har anförts, att nämnda fackskola för närvarande saknar ordinarie vaktmästare samt är inrymd i samma lokaler som Eskilstuna stads kommunala läroanstalter för yrkesundervisning. Utskottet har emellertid inhämtat, att den nuvarande vaktmästaren, vilken åtnjuter ett arvode av statsmedel å 650 kronor och i övrigt avlönas av staden, har full

Utskottet.

daglig sysselsättning vid sagda fackskola. Vid sådant förhållande anser utskottet, att förutsättningar finnas att inrätta en ordinarie vaktmästartjänst jämväl vid ifrågavarande fackskola. I likhet med vad av departementschefen föreslagits beträffande den ordinarie vaktmästartjänsten vid elektrotekniska fackskolan i Västerås torde en placering i lönegraden A 6 av motsvarande tjänst i Eskilstuna få anses lämpligt avvägd. Utskottet tillstyrker alltså, att vid tekniska fackskolan i sistnämnda stad från och med nästa budgetår inrättas en ordinarie vaktmästarbefattning i lönegraden A 6. Härvid förutsätter utskottet, att befattningens innehavare ålägges heltidstjänstgöring i statens tjänst.

Av den i förevarande proposition lämnade redogörelsen synes framgå, att för tekniska gymnasiet i Norrköping avsetts två vaktmästarbefattningar, varav en i lönegraden A 7 och en i lönegraden A 6. Skillnaden mellan nämnda båda vaktmästares löneställning ansluter sig till nu rådande förhållande. Enligt vad utskottet inhämtat, torde emellertid vissa skäl tala för att båda befattningarna med hänsyn till arten av vid desamma förekommande göromål placeras i lönegraden A 7. Utskottet förutsätter i anledning härav, att löneställningen för sagda befattningar tages under förnyad omprövning och att det förslag, som därav må föranledas, underställes nästkommande års riksdag.

Mot Kungl. Maj:ts förslag i övrigt med avseende på nu förevarande anslag har utskottet icke funnit anledning till erinran.

Vid bifall till vad utskottet ovan förordat, torde anslagsposten till avlöningar åt tjänstemän å ordinarie stat för nästa budgetår böra höjas med 3,500 kronor till (688,600 + 3,500 =) 692,100 kronor eller i avrundat tal 692,000 kronor. Delposten till grundavlöningar till övrig icke-ordinarie personal bör av samma anledning sänkas med 1,400 kronor till (410,500 — 1,400 =) 409,100 kronor. I övrigt synes någon ändring i anslagsberäkningarna icke behöva ifrågakomma. Avlöningsstatens slutsumma bör alltså ökas med 2,000 kronor till (1,181,000 + 2,000 =) 1,183,000 kronor.

16. Förslagsanslaget till Tekniska läroverk: Omkostnader.

Förevarande anslag är nu uppfört med 91,500 kronor. Kungl. Maj:ts förslag, vilket utmynnar i ett anslagsäskande å 104,500 kronor, innebär sålunda en anslagshöjning med 13,000 kronor. Av höjningen föranledes större delen, 9,300 kronor, av att omkostnaderna för tekniska gymnasiet i Göteborg överförts till förevarande anslag, samt återstoden, 3,700 kronor, av utökning av antalet klassavdelningar.

Utskottet. Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och tillstyrker förty bifall till detsamma.

17. Reservationsanslaget till Tekniska läroverk: Materiel, böcker m. m.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning av 11,450 kronor, huvudsakligen föranledd av att medel inberäknats i förevarande anslag för tekniska gymnasiet i Göteborg.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag med avseende på förevarande anslag.

Utskottet.

18. Anslaget till Tekniska läroverk: Stipendier.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 2,000 kronor, belöpande på elevstipendier och föranledd av ökat antal stipendieberättigade elever.

Kungl. Maj:ts förslag angående anslag till förevarande ändamål har icke föranlett någon erinran från utskottets sida.

Utskottet.

IV. Hemställan.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 77, I: 251, I: 264, II: 125, II: 348 och II: 421,

1. besluta, att de nuvarande högre allmänna läroverken för flickor skola från och med budgetåret 1939/40 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer, successivt omorganiseras i huvudsaklig överensstämmelse med vad av departementschefen i statsrådsprotokollet över eklestistikärenden för den 3 mars 1939 angivits, under förutsättning att vederbörande kommuner åtaga sig att tillhandahålla erforderliga undervisningslokaler jämte inredning och möbelutrustning samt bostäder åt rektorerna eller motsvarande kontant ersättning;

2. besluta, att å Södermalm i Stockholm skall från och med budgetåret 1939/40 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer, successivt upprättas ett högre allmänt läroverk för flickor med fyrklassig realskola och fyraårigt latin- och realgymnasium, under förutsättning att Stockholms stad *dels* åtager sig att tillhandahålla erforderliga undervisningslokaler, som av Kungl. Maj:t godkännas, jämte inredning och möbelutrustning samt bostad åt rektor eller motsvarande kontant ersättning, *dels ock*

förpliktar sig att bidra till bestridande av de utgifter, som åvila biblioteks- och materielkassan samt ljus- och vedkassan vid läroverket, med ett engångsanslag under första året av läroverkets verksamhet av minst 13,000 kronor;

3. besluta, att nya elementarskolan i Stockholm skall från och med budgetåret 1939/40 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer, successivt ombildas till högre samläroverk under förutsättning, att Stockholms stad åtager sig att tillhandahålla erforderliga undervisningslokaler, som av Kungl. Maj:t godkännas, jämte inredning och möbelutrustning samt bostad åt rektor eller motsvarande kontant ersättning;

4. besluta, att högre allmänna läroverket å Kungsholmen i Stockholm skall från och med budgetåret 1939/40 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer, successivt omorganiseras i huvudsaklig överensstämmelse med vad av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 3 mars 1939 angivits;

5. besluta, att vid högre latinläroverket å Norrmalm i Stockholm skall från och med budgetåret 1939/40 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer, successivt upprättas ett fyraårigt realgymnasium vid sidan av det nuvarande latingymnasiet;

6. besluta, att högre latinläroverket och högre realläroverket i Göteborg skola från och med budgetåret 1939/40 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer, successivt omorganiseras i huvudsaklig överensstämmelse med vad av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 3 mars 1939 angivits, under förutsättning att Göteborgs stad förpliktar sig att, så vitt angår de nya linjerna vid ifrågavarande läroverk, tillhandahålla erforderliga undervisningslokaler jämte inredning och möbelutrustning samt bostäder åt rektorerna eller motsvarande kontant ersättning;

7. godkänna följande personalförteckning för högre lärarinneseminariet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40:

Personalförteckning.		Lönegrad
Befattning.	<i>Tjänstemän å ordinarie stat.</i>	
	Högre lärarinneseminariet.	
1 rektor		E 14
9 lektorer		A 28

Befattning.	Lönegrad.
2 adjunkter	A 24
11 ämneslärarinnor	A 22
1 lärare i teckning	A 20
1 lärare i musik	A 20
1 lärare i gymnastik med lek och idrott	A 20
4 övningsskollärare	A 20
1 lärarinna i kvinnlig slöjd	A 16

Statens skolköksseminarium och hushållsskola.

5 lärarinnor i hushållsgöromål	A 19
1 lärarinna i kvinnlig slöjd	A 16;

8. godkänna följande avlöningsstat för högre lärarinneseminariet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor 334,500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämde av Kungl. Maj:t.	» 7,250
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	
a. Grundavlöningar m. m. kronor 63,000	
b. Avlöningsförhöjningar	
m. m., <i>förslagsvis</i>	» 4,900 » 67,900
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 24,150

Summa förslagsanslag kronor 433,800;

9. till Högre lärarinneseminariet: Avlöningar för budgetåret 1939/40 anvisa ett *förslagsanslag* av 433,800 kronor;

10. till Högre lärarinneseminariet: Omkostnader för budgetåret 1939/40 anvisa ett *förslagsanslag* av 44,300 kronor;

11. godkänna följande personalförteckning för de allmänna läroverken, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40:

Personalförteckning.

Befattning.	Lönegrad.
<i>Tjänstemän å ordinarie stat.</i>	
19 rektorer vid högre allmänna läroverk, avlöningsgrupp I	E 13
23 rektorer vid högre allmänna läroverk, avlöningsgrupp II.	E 12

Befattning.	Lönegrad.
17 rektorer vid högre allmänna läroverk, avlö- ningsgrupp III	E 11
4 rektorer vid realskolor, avlöningsgrupp I	E 9
26 rektorer » » » II	E 8
50 rektorer » » » III	E 7
422 lektorer	A 27
1,274 adjunkter	A 23
<i>Anm.:</i> Av dessa adjunktstjänster må uppehållas endast så många tjänster, att antalet uppehållna adjunktstjänster å ordinarie stat och å övergångsstat ej överstiger sammanlagt 1,273.	
258 ämneslärarinnor	A 21
113 lärare i teckning	A 20
84 lärare i musik	A 20
100 lärare i gymnastik med lek och idrott	A 20
31 lärarinnor i kvinnlig slöjd	A 16
81 vaktmästare	A 7
61 vaktmästare	A 6
17 vaktmästare	A 5

Tjänstemän å övergångsstat.

44 adjunkter	A 22
------------------------	------

Anm.: Av dessa adjunktstjänster må uppehållas endast så många tjänster, att antalet uppehållna adjunktstjänster å ordinarie stat och å övergångsstat ej överstiger sammanlagt 1,273.

12. bemyndiga Kungl. Maj:t att — utan hinder av sagda personalförteckning — tills vidare under budgetåret 1939/40, då för realskolestadiet avsedd ordinarie ämneslärarbefattning vid samläroverk skall tillsättas, besluta, huruvida befattningen skall kungöras ledig såsom adjunktsbefattning eller ämneslärarinnobefattning;

13. godkänna följande avlöningsstat för de allmänna läroverken, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40:

A v l ö n i n g s s t a t .

Utgifter:

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, *förslagsvis* . . . . . kronor 21,297,000
2. Avlöningar till tjänstemän å övergångsstat, *förslagsvis* . . . . . » 250,000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:
  - a. Arvoden åt kvinnliga sakkunniga . . kronor 1,260

b. Arvoden åt till- synslärare	kronor	36,000	
c. Personliga tilläggs- arvoden åt första lärarinnor	»	3,000	
d. Arvoden åt skol- läkare, <i>förslagsvis</i>	»	130,300	
e. Arvoden åt biblio- tekarier	»	87,500	
f. Arvoden åt biträ- den å rektorsexpe- ditionerna	»	85,000	
g. Särskilda arvoden vid provårsläro- verk	»	164,400	
h. Särskilda arvoden vid linje för afton- undervisning i Stockholm	»	2,550	kronor 510,010
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:			
a. Grundavlöningar m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	3,548,000	
b. Avlöningsförhöj- ningar m. m., <i>för- slagsvis</i>	»	240,000	» 3,788,000
5. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:			
a. Vissa ersättningar m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	300	
b. Tillfällig löneför- bättring	»	600	» 900
6. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	1,517,190	
			<u>Summa kronor 27,363,100</u>

Särskilda uppbördsmedel:

1. Bidrag från Stock- holms stad	kronor	15,000
2. Av kommuner, res- pektive lärare erlagda hyresersättningar, res- pektive hyror	»	274,000

3. Avkastning av donationer från kronan m. m. kronor	37,600
4. Av vaktmästare erlagda hyror samt ersättning för bränsle och lyse . . . . . »	120,000
5. Bidrag ur läroverks ljus- och vedkassor till vaktmästarpersonalens avlöning . . . . . »	480,000 kronor
	<u>926,600</u>
	Nettoutgift kronor 26,436,500;

14. till *Allmänna läroverken*: *Avlöningar* för budgetåret 1939/40 anvisa ett *förslagsanslag* av 26,436,500 kronor;

15. till *Allmänna läroverken*: *Bidrag till ljus- och vedkassorna m. m.* för budgetåret 1939/40 anvisa ett *förslagsanslag* av 420,000 kronor;

därav högst 15,000 kronor må, efter Kungl. Maj:ts beprövande, användas såsom bidrag till nedbringande för samtliga lärjungar av avgifterna till nämnda kassor i sådana fall, då berörda avgifter kunna anses alltför tyngande;

16. godkänna följande personalförteckning för folkskoleseminarierna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40:

Personalförteckning.

Befattning.		Lönegrad.
	<i>Tjänstemän å ordinarie stat.</i>	
6 rektorer, avlöningsgrupp I		E 13
1 rektor, » II		E 12
3 rektorer, » III		E 11
79 lektorer		A 27
<i>Anm.:</i> En av dessa lektorsbefattningar skall hållas obesatt, så länge den å övergångsstat uppförde adjunkten kvarstår i tjänst.		
10 lärare i teckning		A 21
10 lärare i musik		A 21
13 lärare i gymnastik med lek och idrott		A 21
76 övningsskollärare		A 20
7 lärare i manlig slöjd		A 18
7 lärarinnor i kvinnlig slöjd		A 18
6 lärare i trädgårdsskötsel vid dubbelseminarium		A 17
6 lärarinnor i hushållsgöromål		A 16
3 lärarinnor i kvinnlig slöjd vid manligt seminariums övningsskola		A 16
4 lärare i trädgårdsskötsel vid enkelseminarium		A 14

Befattning.	Lönegrad.
8 vaktmästare	A 7
10 vaktmästare	A 6

Tjänstemän å övergångsstat.

1 lektor	A 27
1 adjunkt	A 23
1 lärare i musik	A 21
1 lärare i manlig slöjd	A 18
1 lärare i trädgårdsskötsel vid enkelseminarium	A 14;

17. godkänna följande avlöningsstat för folkskoleseminarierna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor 2,000,800	
2. Avlöningar till tjänstemän å övergångsstat, <i>förslagsvis</i>	»	35,300
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:		
a. Arvoden åt seminarieläkare	kronor 16,100	
b. Arvoden åt seminariebibliotekarier	» 8,900	
c. Arvoden åt biträden å rektorsexpeditionerna	» 7,000	
d. Särskilda arvoden vid provårsseminarier	» 22,700	
e. Tilläggsarvoden åt lärare vid de vid vissa seminarier anordnade kurserna för utbildande av kyrkomusiker, <i>förslagsvis</i>	» 6,200	
f. Arvoden åt lärare vid förberedande kurs vid seminariet i Falun	» 1,500	
g. Arvoden vid kurser för utbildande av hjälpklasslärare	» 11,600	74,000

4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:			
a. Grundavlöningar			
m. m., förslagsvis	kronor	148,100	
b. Avlöningsförhöjningar m. m., förslagsvis	»	10,300	kronor 158,400
5. Rörligt tillägg, förslagsvis	»		131,100
		<u>Summa förslagsanslag</u>	<u>kronor 2,399,600;</u>

18. till *Folkskoleseminarier*: *Avlöningar* för budgetåret 1939/40 anvisa ett *förslagsanslag* av 2,399,600 kronor;

19. till *Folkskoleseminarier*: *Omkostnader* för budgetåret 1939/40 anvisa ett *förslagsanslag* av 223,600 kronor;

20. godkänna följande personalförteckning för småskoleseminarierna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40:

Personalförteckning.

Befattning.	Lönegrad.
<i>Tjänstemän å ordinarie stat.</i>	
1 rektor, avlöningsgrupp II	E 8
6 rektorer, avlöningsgrupp III	E 7
11 adjunkter	A 23
<i>Anm.:</i> En av dessa adjunktsbefattningar skall tills vidare hållas obesatt.	
1 lärare i teckning	A 21
2 lärare i musik	A 21
4 lärare i gymnastik med lek och idrott	A 21
23 övningsskollärare	A 20
2 lärarinnor i kvinnlig slöjd	A 18
1 lärarinna i hushållsgöromål	A 16
7 vaktmästare	A 6

Tjänstemän å övergångsstat.

7 ämneslärare . . . . . A 20;

21. godkänna följande avlöningsstat för småskoleseminarierna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor	394,000	
2. Avlöningar till tjänstemän å övergångsstat, <i>förslagsvis</i>	»	31,000	
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:			
a. Arvoden åt seminarieläkare	kronor	4,200	
b. Arvoden åt seminariebibliotekarier	»	3,100	
c. Arvoden åt biträden å rektorsexpeditionerna	»	1,800	
d. Tilläggsarvoden åt lärare i trädgårdsskötsel	»	1,050	
e. Arvode åt ett biträde för matlagningen vid seminariet i Lycksele	»	900	» 11,050
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:			
a. Grundavlöningar			
m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	54,500	
b. Avlöningshöjningar			
m. m., <i>förslagsvis</i>	»	800	» 55,300
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	28,550	
		<hr/>	
		Summa förslagsanslag kronor 519,900;	

22. till *Småskoleseminarier*: *Avlöningar* för budgetåret 1939/40 anvisa ett *förslagsanslag* av 519,900 kronor;

23. till *Småskoleseminarier*: *Omkostnader* för budgetåret 1939/40 anvisa ett *förslagsanslag* av 81,000 kronor;

24. godkänna följande personalförteckning för nomadskolorna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40:

Personalförteckning.

Befattning.	Lönegrad.
<i>Tjänstemän å ordinarie stat.</i>	
4 lärare vid byskolor	A 17
17 lärare vid visteskolor	A 9

Anm.: Lönegraderna hänföra sig till vad i detta hänseende gäller för lärare vid folk- och småskolor.

25. godkänna följande avlöningsstat för nomadskolorna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40:

Avlöningsstat.

1.	Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor	92,000
2.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:		
	a. Grundbelopp, <i>förslagsvis</i>	kronor	12,900
	b. Vikariatsersättningar m. m., <i>förslagsvis</i>	500	» 13,400
3.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
	a. Grundavlöningar m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	12,500
	b. Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	1,000	» 13,500
4.	Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>		» 6,400
	Summa förslagsanslag	kronor	125,300;

26. till *Nomadskolor: Avlöningar* för budgetåret 1939/40 anvisa ett *förslagsanslag* av 125,300 kronor;

27. godkänna följande personalförteckning för läroanstalterna för blinda, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40:

Personalförteckning.

Befattning.	Lönegrad
<i>Tjänstemän å ordinarie stat.</i>	
1 rektor vid institutet och förskolan för blinda	E 11
2 rektorer vid hantverksskolor för blinda	E 1
11 lärare i kunskapsämne	A 20
1 lärare i musik	A 20
2 lärare i gymnastik med lek och idrott	A 20
13 arbetslärare	A 15
1 lärarinna i hushållsgöromål	A 15
1 maskinist	A 10
1 vaktmästare	A 7
1 husmoder	A 7
1 sjuksköterska	A 7
2 vaktmästare	A 5
1 eldare	A 5;

28. godkänna följande avlöningsstat för läroanstalterna för blinda, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie				
stat, <i>förslagsvis</i>	kronor	245,200		
2. Arvoden och särskilda ersättningar,				
bestämda av Kungl. Maj:t	»			3,680
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie				
personal:				
a. Grundavlöningar				
m. m.	kronor	16,520		
b. Avlöningsförhöjningar				
m. m., <i>förslagsvis</i>	»	1,200	»	17,720
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»			15,800
				15,800
	Summa förslagsanslag	kronor		282,400;

29. till *Läroanstalter för blinda: Avlöningar* för budgetåret 1939/40 anvisa ett *förslagsanslag* av 282,400 kronor;

30. till *Läroanstalter för blinda: Omkostnader* för budgetåret 1939/40 anvisa ett *förslagsanslag* av 200,500 kronor;

31. godkänna följande personalförteckning för vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40:

Personalförteckning.

Befattning.	Lönegrad.
<i>Tjänstemän å ordinarie stat.</i>	
1 rektor	E 6
4 lärarinnor i kunskapsämne	A 20
4 lärarinnor i slöjd	A 15
<i>Anm.: En av dessa befattningar såsom lärarinnor i slöjd skall tills vidare hållas obesatt.</i>	
1 maskinist	A 8
1 husmoder	A 8
1 översköterska	A 7
2 vaktmästare	A 6;

32. godkänna följande avlöningsstat för vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, förslagsvis	kronor	78,200
2. Arvode och särskild ersättning, bestämd av Kungl. Maj:t	»	1,200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a. Grundavlöningar m. m. kronor		12,100
b. Avlöningsförhöjningar m. m., förslagsvis	»	1,700
		13,800
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	»	5,500
	<u>Summa förslagsanslag</u>	<u>kronor 98,700;</u>

33. till *Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte*: Avlöningar för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 98,700 kronor;

34. till *Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte*: Omkostnader för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 155,700 kronor;

35. godkänna följande personalförteckning för läroanstalterna för dövstumma, att tillämpas från och med budgetåret 1939/40 tills vidare:

Personalförteckning.

Befattning.		Lönegrad.
<i>Tjänstemän å ordinarie stat.</i>		
1 rektor, avlöningsgrupp II		E 4
5 rektorer, » III		E 3
1 rektor, » IV		E 2
58 lärare i kunskapsämne		A 20
2 lärare i gymnastik med lek och idrott		A 20
7 arbetslärare i fortsättningsskola		A 15
1 skolkökslärarinna		A 15
2 skolköks- och kindergartnlärarinnor		A 15
14 arbetslärare i barndomsskola		A 11
5 slöjdlärarinnor		A 11
2 kindergartnlärarinnor		A 11
1 kindergarten- och gymnastiklärarinna		A 11
1 maskinist		A 10
6 husmödrar		A 7
6 vaktmästare		A 6
5 sjuksköterskor		A 6
<i>Tjänstemän å övergångsstat.</i>		
3 slöjdlärarinnor		A 8;

36. godkänna följande avlöningsstat för läroanstalterna för dövstumma, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor	745,600
2. Avlöningar till tjänstemän å övergångsstat, <i>förslagsvis</i>	»	11,700
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:		
a. Grundbelopp	kronor	34,225
b. Vikariatsersättningar		
m. m., <i>förslagsvis</i>	»	350
		34,575
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a. Grundavlöningar m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	256,000
b. Avlöningsförhöjningar		
m. m., <i>förslagsvis</i>	»	10,000
		266,000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	61,625
Summa förslagsanslag kronor		1,119,500;

37. till *Läroanstalter för dövstumma*: Avlöningar för budgetåret 1939/40 anvisa ett *förslagsanslag* av 1,119,500 kronor;

38. godkänna följande personalförteckning för de tekniska läroverken, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40:

P e r s o n a l f ö r t e c k n i n g .

Befattning.	<i>Tjänstemän å ordinarie stat.</i>	Lönegrad.
1 rektor, avlöningsgrupp I		E 13
2 rektorer, » II		E 12
4 rektorer, » III		E 11
1 rektor, » IV		E 10
50 lektorer		A 27
7 vaktmästare		A 7
7 vaktmästare		A 6
1 vaktmästare		A 5

Tjänsteman å övergångsstat.

1 verkstadsingenjör . . . . . A 22;

39. godkänna följande avlöningsstat för de tekniska läroverken, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40:

A v l ö n i n g s s t a t .

U t g i f t e r :

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor	692,000	
2. Avlöning till tjänsteman å övergångsstat, <i>förslagsvis</i>	»	8,600	
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:			
a. Arvoden åt skolläkare	kronor	6,000	
b. Arvoden åt bibliotekari- er	»	3,500	
c. Arvoden åt bokförings- och skrivbiträden åt rektorer	»	7,500	» 17,000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:			
a. Grundavlöningar m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	409,100	
b. Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	»	10,000	» 419,100
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	66,300	
	Summa kronor	1,203,000;	

Särskilda uppbördsmedel:

Hyror och hyresersättningar m. m.	kronor	20,000
	Nettoutgift kronor	1,183,000;

40. till *Tekniska läroverk*: Avlöningar för budgetåret 1939/40 anvisa ett *förslagsanslag* av 1,183,000 kronor;

41. till *Tekniska läroverk*: *Omkostnader* för budgetåret 1939/40 anvisa ett *förslagsanslag* av 104,500 kronor;

42. till *Tekniska läroverk*: *Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av 78,500 kronor;

43. till *Tekniska läroverk: Stipendier* för budgetåret 1939/40 anvisa ett anslag av 10,500 kronor;

B. att den ovannämnda motionen II: 402 må anses be-
svrad med vad utskottet ovan anfört.

Stockholm den 23 maj 1939.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS RÅSTOCK.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit
från första kammaren: herrar *Gränebo, Johansson* i Fredrikslund, *Oscar Olsson, Svensson*
i Kompermäla, *Asplund, Pauli, Larsson* i Varberg, *Magnusson* i Kalmar, *Bäcklund, von Heland,*
Bergman och *Domö*; samt

från andra kammaren: herrar *Råstock, Jansson* i Falun, *Svensson* i Grönvik, *Persson*
i Falla, *Jonsson* i Eskilstuna, *Andersson* i Prästbol, *Närlinge, Holmdahl, Weijne, Åqvist, Berg-*
ström och *Mårtensson*.

Reservationer:

1) av herrar *Bergman* och *Åqvist*, vilka ansett, dels att utskottets yttrande i fråga om ändringar i läroverksorganisationen bort erhålla följande lydelse:

»Departementschefen har — — — (= utskottet) — — — på denna punkt.

I anledning av vad departementschefen anfört beträffande realskolan vid övriga flickläroverk vill utskottet framhålla följande.

Vid tillkallande av sakkunniga för beredning av frågan om organisationen av de högre allmänna läroverken för flickor gavs av statsrådet enligt yttrandet till statsrådsprotokollet den 30 juni 1937 bland annat följande direktiv: 'Till övervägande borde upptagas frågan om anordnande av femårig realskolelinje vid flickläroverken eller vid vissa av dem utan samtidig försämring av möjligheterna för dem som så önskade att genomgå fyraårig realskola.' De sakkunniga hava ställt sig detta direktiv till efterrättelse och föreslå i sin skrivelse den 28 januari 1938 dubbel anknytningsmöjlighet i analogi med förhållandet vid de högre allmänna läroverken för gossar, så att även vid flickläroverken, som för närvarande äro utrustade med utslutande fyraårig realskola, byggd på folkskolans sjätte klass, skulle upprättas jämväl femårig realskollinje, byggd på folkskolans fjärde klass. Detta förslag har också tillstyrkts av skolöverstyrelsen och av de flesta vid remissen hörda myndigheter och organisationer. Det förtjänar också erinras, att redan år 1931 en samlad, synnerligen representativ kvinnoopinion i frågan gav sig tillkänna, i det ett tjugutal kvinnosammanslutningar hos Kungl. Maj:t begärde att flickläroverken måtte på samma sätt som med dem likställda gossläroverk utrustas med dubbel anknytning.

Men i propositionen avvisas de sakkunnigas helt och hållet inom ramen av de givna direktiven utarbetade förslag och propositionen ansluter sig i stället till en ensam reservant, som, i strid mot sakkunnigenämndens övriga ledamöter, vilka ägde särskild erfarenhet från flickläroverken, endast för ett enda av de ifrågavarande läroverken ville medgiva upprättande av även femårig realskollinje och det blott av den anledningen att detta såsom provårsläroverk bör äga bägge linjerna. Avvisandet vad de övriga läroverken beträffar motiveras av reservanten därmed att i de städer som hava högre allmänna läroverk för flickor också finnas sjuåriga flickskolor med anknytning även från folkskolans fjärde klass, och från vilka övergång till gymnasiet i flickläroverken vore möjlig. Såväl flickläroverkens egna representanter som skolöverstyrelsen hava emellertid oemotsägeligt påvisat olägenheterna av denna omväg och nödfallsutväg, genom vilken man icke heller undgår studietidens förlängning med minst ett år.

De omständigheter departementschefen åberopar för sitt avvisande av de sakkunnigas förslag voro kända vid utfärdandet av direktiven till de sak-

kunniga, varav torde framgå, att frågan om även 'femårig linje vid flickläroverken eller vissa av dem' (således ej blott vid provårsläroverket) av statsrådet med all rätt ansågs kunna lösas utan avvaktande av mera vittutseende utredningar om folkskolans framtida ställning och om de kommunala flickskolorna. Det förefaller då så mycket mer obilligt att, när nu frågan om flickläroverkens organisation förelägges riksdagen, undanskjuta den mest överklagade bristen i denna organisation och alltjämt uraktlåta avlägsnandet av en påtaglig orättvisa mot flickorna, en orättvisa som strider mot den princip om likställighet, som riksdagen accepterat.

De ovederläggliga skäl, som tala för den begärda reformen eller rättare sagt kompletteringen i flickläroverkens organisation, äro så ofta framhållna, såväl av skolöverstyrelsen som av flickläroverkens målsmän och av kvinnoorganisationerna, att någon vidlyftig utveckling av dem torde vara obehöflig. Det må här blott i korthet erinras om följande faktiska förhållanden.

1) Den för flickläroverken nu föreskrivna studiegången genom enbart fyraårig realskolelinje, byggd på sex folkskoleklasser, försenar avläggandet av real- och studentexamen med ett år i jämförelse med en studiegång genom femårig realskolelinje byggd på fyra folkskoleklasser.

2) Den medför vidare en påfrestande ämnesträngsel särskilt därigenom att de främmande språken måste pressas in på för kort tid, vilket även väljar försämrade säkerhet i språkkunskaperna.

3) Det av denna opraktiska studiegång följande jäktet innebär avsevärd fara för överansträngning och drabbar flickorna hårdast, på grund av den olika periodiciteten i gossars och flickors utveckling under uppväxtåren. Enligt samstämmig läkareopinion inträffar de sistnämndas mest ömtåliga utvecklingsålder, vilken påkallar större skonsamhet i avseende på ansträngande skolarbete, just under de år i vilka de hava att genomgå den fyraåriga realskolan.

4) Av det sistnämnda skälet är behovet av den lugnare studiegången i realskolan just för flickläroverken allra nödvändigast. Men i stället är den nuvarande ordningen sådan att i de högre gossläroverken erbjudes möjlighet att välja femårig realskolelinje, i flickläroverken däremot ej.

Att vid de statliga flickläroverkens första inrättande denna pedagogiskt otillfredsställande ordning bestämdes såsom den enda, berodde på en då för tiden på tongivande håll dogmatiskt urgerad tolkning av det i och för sig riktiga kravet att folkskolan bör vara bottenskola. Man gjorde gällande att detta krav innebure, att alla nyinrättade läroverk skulle anknytas till fullt avslutad folkskolekurs. Man var så bunden vid denna dogm, att man bortsåg både från de pedagogiska olägenheterna och från den av detta system följande förlängningen av studietiden. Innebar detta redan då en irrationell lösning av frågan, så är det i den dag som är ännu mer berövat rationell förutsättning, sedan folkskolan nu obligatoriskt förlängts till sjuårig. Skall den nämnda dogmen alltjämt urgeras, borde läroverken alltså numera byg-

gas på sjunde i stället för sjätte folkskoleklassen, vilket skulle medföra ända till två års förlängning av studietiden till real- och studentexamen. Orimligheten härav har omöjliggjort denna konsekvens, men därmed har man alltså frångått dogmen om fullt avslutad folkskolekurs såsom enda tillåtna grundval för de nya läroverken. Den har ju även med rätta frångåtts vad de kommunala flickskolorna beträffar. Anknytningen bör givetvis ske där den är rationellast.

Det bör därför nu vara lättare än förr att genomföra en reform, som med bibehållande av full frihet för dem som önska och av någon anledning behöva anknytning först från sjätte folkskoleklassen bereder även den så länge begärda möjligheten till anknytning från fjärde folkskoleklassen, en åtgärd som framför allt skulle innebära en akt av rättvisa mot flickläroverken.

Med hänvisning för övrigt till vad som anförts i motionerna I: 264 och II: 421 anser utskottet därför, att senast från höstterminen 1941 sådan möjlighet bör beredas. För nästkommande budgetår behöver detta således icke innebära någon förändring i det nu begärda anslaget.

Utskottet finner — — — (= utskottet) — — — detsamma. Med hänsyn till vad utskottet ovan anfört beträffande realskolan vid de högre allmänna läroverken för flickor torde emellertid jämväl det nya flickläroverket böra senast från och med läsåret 1941/42 utrustas med även femårig realskola.

Likaså tillstyrker — — — (= utskottet) — — — motionerna I: 77 och II: 125.»;

dels ock att utskottet bort i anslutning härtill hemställa,

A. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 264 och II: 421 samt med avslag å motionerna I: 77, I: 251, II: 125 och II: 348,

1. besluta, att de nuvarande högre allmänna läroverken för flickor skola från och med budgetåret 1939/40 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer, successivt omorganiseras i huvudsaklig överensstämmelse med vad av departementschefen i ovannämnda statsrådsprotokoll för den 3 mars 1939 angivits; dock att jämväl de högre flickläroverken i Malmö, Hälsingborg, Göteborg och Örebro skola senast från och med budgetåret 1941/42 utrustas med femårig realskola vid sidan av den fyraåriga; allt under förutsättning att vederbörande kommuner åtaga sig att tillhandahålla erforderliga undervisningslokaler jämte inredning och möbelutrustning samt bostäder åt rektorerna eller motsvarande kontant ersättning;

2. besluta, att å Södermalm i Stockholm skall från och med budgetåret 1939/40 eller den senare tidpunkt, Kungl.

Maj:t bestämmer, successivt upprättas ett högre allmänt läroverk för flickor med fyrklassig realskola och fyraårigt latin- och realgymnasium, ävensom att vid nämnda läroverk skall senast från och med budgetåret 1941/42 upprättas jämväl femårig realskola, allt under förutsättning att Stockholms stad *dels* åtager sig att tillhandahålla erforderliga undervisningslokaler, som av Kungl. Maj:t godkännas, jämte inredning och möbelutrustning samt bostad åt rektor eller motsvarande kontant ersättning, *dels ock* förpliktar sig att bidra till bestridande av de utgifter, som åvila biblioteks- och materielkassan samt ljus- och vedkassan vid läroverket, med ett engångsanslag under första året av läroverkets verksamhet av minst 13,000 kronor;

2) av herr *Holmdahl*.